

Tillägg till Regler för Bruksprov

Dokumentet innehåller resonemang och förklarande texter till Regler för Bruksprov. Det är ett levande dokument, där ändringar och tillägg kan komma att införas vid behov. UG Bruks ansvarar för uppdateringar.

Uppdateringar:

2023-01-01 Anpassningar till bruksprovsregler som gäller från 2023-01-01.
Förtydliganden i Särskilda regler, punkt 20, beträffande "Domarens alternativ till förare som inte följer givna anvisningar".
Förtydliganden för Patrullhundsgruppens moment.

2025-02-10 Störande hundar – Förtydliganden

Förares skyldigheter - Om förare som tränar mellan momenten

Hunds framförande - Förtydligande om att beträda eller träna på lydnadsplanen på tävlingsdagen.

Lydnad - Kroppshjälp då föraren lämnar hunden

Lydnad - Får föraren snegla på hunden?

Lydnad - Angående avlämnande vid apportering

Skydds - Avståndet från gruppen vid dubbelretningen

Spår – Komplettering av text om spårtävlingar i snö.

Rapport - Rättning av text.

Sök – Hantering av sökrullen

Sök – Påvisningskopplets längd

Sök - Vem avgör om den rullmarkerande hunden markerar?

Sök - Vid vilket avstånd får hunden släppa rullen för att få påvisa?

Sök - Sökfiguranter, placering och grad av synlighet

Sök – Legor som inte används

Patrull – Flera förtydliganden, bl.a. angående begreppet "Låg ställning",

Innehåll

Innehåll	2
Allmänna regler för utställningar, prov, tävlingar och beskrivningar	4
Särskilda regler för bruksprov	4
Rätt att anordna prov (Avsnitt 2 i regelboken)	4
Ansökan om och redovisning av prov (Avsnitt 3 i regelboken)	5
Villkor för deltagande (Avsnitt 5 i regelboken)	6
Anmälan och avgifter (Avsnitt 8 i regelboken)	7
Lottning om startordning (Avsnitt 13 i regelboken)	7
Bedömning – allmänt (Avsnitt 14 i regelboken)	8
Störande hundar vid momentet "Platsliggande" (Avsnitt 18c i regelboken)	9
Förarens skyldigheter (Avsnitt 20 i regelboken)	9
Hunds framförande (Avsnitt 21 i regelboken)	10
Funktionärer	12
Domare (Avsnitt 23 i regelboken)	12
Tävlingsledare (Avsnitt 25 i regelboken)	14
Tävlingssekreterare (Avsnitt 26 i regelboken)	15
Övriga funktionärer (Avsnitt 27 i regelboken)	15
Lydnadsmoment	16
Allmänt – Bedömning	16
Platsliggande / Platsliggande med skott	17
Linförighet / Fritt följ	18
Framföregående / Framåtsändande	19
Inkallande / Ink. med ställande / Ink. med ställande och läggande	20
Hopp över hinder	20
Krypande	21
Apportering (trä, metall och tungt föremål)	21
Skall	22
Specialmomenten budföring och uppletande	22
Budföring / Budföring med skott	22
Uppletande	23
Skyddsmoment	25
Allmänt	25
Bedömning	25
Avsökande och ståndskall	26
Transport	27
Sändande för bevakning	28
Bevakning	28
Modprov	28
Dubbelretning	28
Spårmoment	29
Allmänt	29
Bedömning	30
Uppläggnig	33
Rapportmoment	35
Bedömning / Uppläggnig	35
Sökmoment	41
Allmänt	41

Bedömning	42
Uppläggnig	48
Patrullmoment	50
Allmänt	50
Bedömning	51
Patrullering med spårupptag	51
Halten	52
Spårning	52
Patrullering, de tre delarnas uppläggnig och bedömning.....	53
Patrulleringens utförande (metodik)	53
Vindmarkering.....	54
Ljudmarkering.....	54
Materiel	56

Allmänna regler för utställningar, prov, tävlingar och beskrivningar

Oacceptabelt beteende (Avsnitt 5)

Om hunden visar aggressivitet, gör utfall eller på annat sätt uppträder hotfullt mot människor och/eller andra hundar, ska den rapporteras till SKK av tjänstgörande funktionär. Tjänstgörande funktionär har en skyldighet att rapportera, även om hen inte själv har bevittnat händelsen.

“Oacceptabelt beteende” är ett begrepp som inte bara gäller vid SBK:s prov utan vid alla utställningar, prov och tävlingar. På SKK:s hemsida (i anslutning till blanketten) finns även handläggningsrutinerna närmare beskrivna. I korthet är de att SKK centralt utreder fallet, bland annat med hjälp av ett nätverk av speciellt utsedda personer runt om i landet. Under utredningen är hunden avstängd från all verksamhet inom SKK (vari ju ingår bland annat SBK) samt avel.

Avstängningen kan efter utredningen antingen upphävas eller förlängas. Det rekommenderas att tjänstgörande domare alltid tar ansvaret för att eventuella fall rapporteras. De måste ändå ta ställning till det inträffade när det gäller att stänga av hunden för tävlingsdagen. I och med detta har de också kännedom om att en hund visat oacceptabelt beteende och omfattas således av rapporterings-skyldigheten. Det kan knappast begäras att varje funktionär, exempelvis spårsmottagare, ska ha kännedom om reglerna och veta vad som måste göras.

Särskilda regler för bruksprov

Rätt att anordna prov (Avsnitt 2 i regelboken)

DM vid officiellt prov

DM kan genomföras vid officiellt prov. En förutsättning är att provet utlysts som "DM" i tävlings-programmet. Vid för stort antal anmälda sker uttagningen sedan enligt regler som gynnar hemmadistriktets hundar. Det går också att ange ett kval-resultat från tiden sedan anmälningstidens utgång för förra årets DM. Distrikten rekommenderas att första året DM arrangeras vid officiellt prov använda kvalificeringsperioden ett år. För att det inte ska bli alltför besvärligt för de tävlande att hålla reda på kval-perioden rekommenderas distrikten att även fortsättningsvis skicka inbjudan till klubbarna med angivande av kval-period med mera. DM bör inte läggas vid internationella prov eftersom chansen att tävla om CACIT ska vara lika för alla, oavsett distriktstillhörighet.

FS kan besluta om indragning av tillståndet för arrangör som åsidosätter regler

Reglerna talar om att arrangör som uppenbart åsidosätter fastställda regler kan förnekas

tillstånd att anordna prov under viss tid. Officiella bruksprov och tävlingar anordnas formellt på uppdrag av Förbundsstyrelsen (FS) och i konsekvens därmed är det också FS som beslutar om indragning av tillståndet.

I de fall en arrangör är försumlig med att redovisa resultat från prov, upptäcks detta förhoppningsvis av förbundskansliet som kan be FS att agera.

Distriktet kan stryka tävlingar

Stora brister i kvalitet, eller oegentligheter, vad gäller arrangemang eller hantering av anmälningar upptäcks i allmänhet på distriktsnivå. Distriktets tävlingssektor förväntas då påtala brister och kontakta FS för beslut om eventuella åtgärder. Åtgärden ska stå i rimlig proportion till den oegentlighet klubben gjort sig skyldig till. Den kanske också kan kopplas till en viss typ av tävlingar som klubben tydligen inte klarar av. I grava fall kan det bli fråga om att tillståndet att arrangera alla slags tävlingar dras in under ett eller flera år.

Om tävling godkänts i SBK Tävling måste det ses som att klubben fått FS uppdrag att anordna tävlingarna. Varje strykning i programmet, mot klubbens vilja, måste då ansökas om hos FS. Till ansökan ska fogas distriktets motivering och klubbens yttrande. Innan tävling godkänts i SBK Tävling har distriktet av hävd getts möjlighet till justeringar även om programmet sänts in. Om det rör sig om långtgående åtgärder, som att till exempel stryka hela årets program för en klubb, jämställs åtgärden med att dra in tillståndet att arrangera tävlingar och det måste distriktet ansöka om hos FS.

Distrikten ska ha en helhetsbild av förutsättningarna för att arrangera tävlingar

Distrikten har rätt, och skyldighet, att vid fastställandet av sitt program ta hänsyn till tillgängliga resurser, till exempel domare och tävlande. Klubbarnas program måste också anpassas till vad de anses klara av. Om en klubb inte är nöjd med sin tilldelning så är det en fråga som i första hand bör lösas inom distriktet. I sista hand finns möjlighet för klubben att begära en överprövning hos FS.

Om en klubb själv anser sig bli tvungen att ställa in prov ska klubben ansöka till distriktet. Det framgår tydligt av reglerna att distriktet fattar det beslutet. Om klubben har problem med exempelvis funktionärer så kanske distriktet kan hjälpa dem att lösa detta, så att tävlingen ändå kan bli av.

Ansökan om och redovisning av prov (Avsnitt 3 i regelboken)

Byte av hund eller förare

Vem är det som anmäls till en tävling, är det föraren eller hunden eller bägge? Frågan blir aktuell när någon, efter anmälningstidens utgång, vill byta hund eller byta förare för en hund. Strängt taget är det ekipage som anmäls och skulle man ha det strikta synsättet går det inte att byta vare sig förare eller hund. Det har förekommit, till och med vid SM, att hund bytt förare (före tävlingen givetvis) och det måste accepteras. Hunden räknas som den viktigaste av parterna vilket är rimligt eftersom det är hundens resultat som registreras.

SBK Tävling sköter maskinellt om prioritering och lottning inom prioriteringsgrupperna. Om lottning behövt tillgripas så är det vissa hundar som lottats in eller lottats bort. Det går inte att som förare till inlottad hund byta ut den hunden. Om hunden inte kan starta så går i stället en reserv in. Detta gäller i alla klasser. Om prioritering inte behövt tillgripas så kan en förare byta hund under vissa förutsättningar. Det blir formellt fråga om en strykning och en efteranmälan.

I vissa fall är däremot förarens klubbtilhörighet intressant. I elitklass gäller det vid DM (klubb inom hemmadiatriktet), i övriga klasser gäller det hemmaklubben. Om den nya föraren tillhör samma klubb (vid DM distrikt) möter ett förarbyte inga hinder. Om maximering av antal deltagare skett och den "nya" föraren skulle ha påverkat hundens möjlighet att komma med i negativ riktning så får förarbyte inte ske. Man kan alltså inte be en medlem i arrangerande klubb att anmäla sig som förare till ens hund för att den ska komma i första rummet vid maximering av antal deltagare och sedan byta förare då hunden väl kommit med.

Ett udda fall då varken hund eller förare får bytas är givetvis svenska ungdomsmästarens friplats på stora SM.

Ändring av tävlingsdag

I Brukshundklubbens avtal med länsstyrelserna ingår att tävlingsprogrammet ska skickas till länsstyrelserna i förväg. Vi kan sedan inte i strid med avtalet utöka programmet under den så kallade hundförbudstiden (1 mars – 20 augusti). Under övrig tid kan utökning av programmet bara bli aktuell i verkliga undantagsfall. Det är alltså bättre för en klubb att exempelvis ansöka om en dubblerad tävling som sedan kanske bara blir en enkel tävling om antalet anmälningar inte blir så stort. Det kan också vara så att man är osäker på hur mycket mark man kan få disponera.

Ändringar i det fastställda tävlingsprogrammet

Ibland vill klubbar och distrikt göra ändringar i det fastlagda tävlingsprogrammet. Enligt överenskommelserna med länsstyrelserna tillåter inte SBK ändringar under den så kallade hundförbudstiden (1 mars - 20 augusti). Under resten av året kan FS medge ändring om synnerliga skäl föreligger.

Det ligger ett värde i att den tävlingskalender som publiceras digitalt i SBK Tävling också överensstämmer med verkligheten. Klubbar och distrikt uppmanas att vara noggranna vid kontrollen av förslaget till tävlingsprogram. Distrikten bör efterfråga en uttrycklig bekräftelse från klubbarna att de kontrollerat det sammanställda förslaget.

Villkor för deltagande (Avsnitt 5 i regelboken)

MH (Avsnitt 5 d)

Kravet på MH är inte knutet till deltagande i någon viss klass utan gäller hund som uppnått 18 månaders ålder och ska delta i bruks, BHP eller IGP.

Anmälan och avgifter (Avsnitt 8 i regelboken)

Kan flera tävlingssekreterare underteckna samma resultatlista?

En resultatlista som omfattar flera blanketter rent fysiskt för en klass i en tävling utgör en och samma resultatlista. Samtliga blanketter ska undertecknas av samma tävlingssekreterare som ansvarar för uppgifter i resultatlistan.

Om provet omfattar flera olika klasser, eller flera olika tävlingar i samma klass, så kan olika tävlingssekreterare underteckna de olika resultatlistorna. Även om tävlingssekreterarna ofta hjälper varandra med att kontrollera uträkningar och att uppgifterna är korrekta, är det viktigt att tänka på att endast en av tävlingssekreterarna ansvar för resultatlistan. Om flera klasser ska redovisas på samma blankett så förutsätter detta att samma domare, tävlingsledare och tävlingssekreterare tjänstgjort för de olika klasserna, annars redovisas de på olika blanketter.

Borttappade anmälningar

Då och då händer det att en arrangör slarvar bort en anmälan, trots att den kommit in i tid.

Klubben kan ta med den borttappade anmälan om klubben har plats för ytterligare en tävlande, under förutsättning att det inte är så många anmälda att prioritering / lottning genomförts i SBK Tävling, och reserver redan utsetts.

Om lottningen redan har skett, och om det handlar om en enstaka anmälan, är det bäst att försöka lösa problemet genom att göra en simulerad lottning med den bortslarvade anmälan där den får samma chans att komma med som om den varit med från början. I så fall ska SBK:s IT-support kontaktas för eventuell omprioritering.

Lottning om startordning (Avsnitt 13 i regelboken)

Lottning före samlingen

På en del tävlingar förekommer att deltagarna får ta en lott vartefter de kommer och visar upp sina papper. Sålunda får den sist anlända bara en lott att välja på, även om ankomsten sker före samlingstiden. Även om detta förfarande säkert används för att det anses rationellt, och utan andra baktankar, så är det inte enligt reglerna. Alla deltagare har rätt att närvara vid lottningen och se också när de andra tar sina lotter. Eller får sina lotter, eftersom reglerna inte säger att lottningen måste göras så att varje deltagare drar en lott. Arrangören kan i stället utse en funktionär som drar lotter ur en skål eller liknande, allt eftersom namnen på de tävlande ropas upp. Ett rationellt förfarande, och bra om man vill förhindra att lotter byts mellan de tävlande. Men det kan ju också förhindras genom att var och en visar upp sin lott direkt efter att den dragits.

Tävlande saknas vid lottning

Ibland inträffar det att någon tävlande saknas då det är tid för lottning av startordningen. Om en reserv finns på plats så kan den sättas in, den tävlande som kanske dyker upp lite försenad får då inte någon plats. Om reserv saknas, samtidigt som anmäld förare inte har kommit i tid till lottningen, rekommenderas att lottning sker utan att lotter har plockats bort.

Det beror förstås på hur tävlingsledare och domare tänker hantera situationen om den saknade föraren uppenbarar sig precis då lottningen (med det reducerade antalet lotter) påbörjats eller genomförts. Om man är beredd att säga åt föraren att vända hem igen med oförrättat ärende så är det inget problem

Om man däremot är beredd att låta den sena föraren vara med så är det en förutsättning att samtliga lotter är med. Alternativen att slänga in ytterligare en lott mitt i lottningen eller, vilket nog tyvärr förekommer, att låta den sent anlända föraren starta sist är båda regelstridiga.

Om en lottning enligt ovan innebär att lott 1 blev över och föraren aldrig dyker upp så kommer startnummer 2 att släppas på spår 1.

Hundar lottas till startordning – inte till spårnummer

Om man måste låta spår 1 utgå av något skäl så kommer hund med startnummer 1 att släppas på spår 2 och så vidare.

Bedömning – allmänt (Avsnitt 14 i regelboken)

Vägran (Avsnitt 14 b) - Tre kommandon

Regeltexten anger bland annat att ett moment kan avbrytas när hunden vägrat att åtlyda tredje kommandot/tecknet.

Regeln om tre kommandon kan tillämpas för att underkänna ett helt moment eller räkna bort en del av ett moment. Ta exempelvis "Hopp" i elitklass. Om hunden vägrar tre "Hopp"-kommandon i rad så underkänns momentet, om den vägrar tre "Sitt"-kommandon i rad så kan räknas som att hunden inte satt sig på andra sidan (även om den lyder det fjärde kommandot).

Regeln om vägran bör nog användas med stor försiktighet i moment som "Uppletande" och "Sök". Ett tänkbart fall skulle kunna vara om hunden vägrat tre kommandon vid något föremål (tre kommandon att plocka upp föremålet), då räknas föremålet bort.

Kommandon och tecken (Avsnitt 14 c)

I reglerna anges att vissa kommandoord är önskvärda. Det kan ses som en anvisning dels för utbildningen, dels för hur kommandona är tänkta att vara utformade.

Kommandoorden är ganska komprimerade och består av ett eller ett par ganska korta ord. Om alternativa kommandoord väljs så behöver detta inte anmälas i förväg. Däremot ska även de kommandona utformas på samma sätt, och inte vara långa meningar eller ramsor.

Det ställs inga krav på att föraren ska använda samma kommando i samma situation under ett helt moment. Ingår flera inkallningar så står det föraren fritt att använda olika kommandon vid de olika tillfällena.

Visslingar och dylikt som föraren kan frambringa utan tekniska hjälpmedel är tillåtna.

Hundens namn som lystrings- eller kommandoord

Hundens namn får användas som lystringsord. Det handlar då om att namnet och kommandot uttalas i omedelbar följd. Den praktiska tillämpningen kan tänkas vara vid inkallning av en av flera hundar. Om föraren bara använder hundens namn, som exempelvis inkallningskommando? Ja, hundar kan ju heta vad som helst och det enda hållbara synsättet torde vara att inte fördjupa sig i om kommandot möjligen också är hundens namn. Om föraren ropar något (som kanske råkar vara hundens namn) utan annat kommando efter, och hunden då inte kommer, så betraktas det som en vägran.

Tävlingsledarens ordval till den tävlande

Tävlingsledaren ska undvika de vanliga kommandoorden i sina order till den tävlande. Det är tillåtet att till exempel upplysa om att "Nästa moment är skallgivning", medan ordgivning av typen "Kommendera apport" inte är tillåten.

Störande hundar vid momentet "Platsliggande" (Avsnitt 18c i regelboken)

Regelboken anger att "Hund som vid momentet "Platsliggande", utan att själv vara provocerad, lämnar sin plats och utan aggression engagerar sig (t.ex. lekinvit) i annan hund ska rapporteras ..."

Beslut om rapportering tas av tjänstgörande domare och rapporten insänds via arrangören till SBK tillsammans med redovisningen av provet.

Det kan poängteras att hunden får underkänt på momentet "Platsliggande", men den får fortsätta att tävla. Ingen speciell notering ska göras i SBK Tävling.

Förarens skyldigheter (Avsnitt 20 i regelboken)

Domarens alternativ till förare som inte följer givna anvisningar

Generellt sett har domaren möjligheter att agera på olika sätt mot förare som inte följer givna anvisningar, man refererar då till första stycket i reglernas p 20, Förarens skyldigheter.

I sista stycket i p 20 anges den mest drastiska åtgärden en domare kan vidta, nämligen att utesluta föraren från det aktuella provet. Men det är inte så att antingen gör domaren ingenting eller utesluter föraren, det finns ett antal lägen däremellan, exempelvis att man på grund av förarens agerande inte utför ett moment. "Provhoppning" är ett solklart exempel på sådant man inte kan acceptera men det förekommer ju också diverse åtbörder för att uppmärksamma hunden på hindret (pekande etc). Det finns alltså möjligheter för domaren

att på olika sätt agera mot förare som inte följer givna anvisningar, och åtgärden ska vara proportionell mot vad föraren gjort.

Av reglerna framgår också att föraren inte alls kan förvänta sig att upplysas om sina skyldigheter eller att det skulle vara någon förmildrande omständighet att så inte skett.

Förare som tränar mellan momenten

Frågan gäller en förare, som tränar innan tävlingsledaren har gett anvisning inför nästa moment, till exempel om att föraren ska gå åt ett visst håll. Föraren tränar exempelvis kryp eller låter hunden skälla ett par gånger under tiden domarna funderar på föregående moment

Betygssättningen/genomförandet av momentet "Skall" påverkas inte, om föraren låter hunden ge ett par skall innan tävlingsledaren sagt åt föraren att ställa upp.

Även om en förare har fått en anvisning "Ställ upp där", så tillåts viss "pepp" till hunden. Om föraren solar, tar extrasvingar eller peppar för mycket kan det däremot motivera en tillsägelse.

Användande av tjänstetecken

I SBK:s dispens från länsstyrelserna nämns som ett av villkoren att hundar ska vara försedda med tjänstetecken. Hur detta tjänstetecken ska se ut framgår av dokumentet "Materiel vid bruksprov". Momenten där tjänstetecken ska användas är "Avsökande", "Rapportföring", "Genomsökande" och "Uppletande av föremål". Det har under senare år diskuterats om detta skulle gälla även för "Budföring".

Det finns flera skäl till att "Budföring" inte finns med bland de angivna momenten. Hunden ska inte utföra något näsarbete i terrängen där den åtminstone temporärt kommer utom synhåll. Budförings-sträckan ska också vara sådan att både förare och hjälpförare är synliga för hunden vilket i regel innebär att den inte utförs ute i terrängen utan på en platt och öppen plats som till exempel en appellplan. Den kan också utföras på till exempel en rak skogsväg utan att det skulle motivera ett användande av tjänstetecken. Om, mot förmodan och trots ovannämnda krav på sträckan, någon tävlingsledare skulle vilja förlägga budföringen till mera betäckt terräng så kommer detta i konflikt med länsstyrelsernas dispens och ska alltså inte tillämpas.

Det är inte upp till tjänstgörande domare och tävlingsledare att kräva eller inte kräva tjänstetecken på hunden. I de moment där reglerna så föreskriver är tjänstetecken obligatoriskt, annars ska det inte förekomma.

Hunds framförande (Avsnitt 21 i regelboken)

Godis eller hjälpmedel såsom boll, ring och dylikt (Avsnitt 21 g)

Regeltexten föreskriver att "Godis eller hjälpmedel såsom boll, ring och dylikt får ej

användas från och med att hunden beträder appellplanen och till och med att denna lämnats. Detsamma gäller vid moment där flera hundar använder samma mark”.

En tävlande får – om tävlingsledare inte meddelat annat - beträda och träna på lydnadsplanen under tävlingsdagen, men det är dock inte tillåtet att använda sig av godis, leksaker eller dylikt på planen där lydnadsmomenten ska ske, eftersom även appellplanen räknas som gemensam mark.

Användning av godis eller föremål måste inte nödvändigtvis innebära att hunden får det. Det är inte heller tillåtet att exempelvis vid mottagandet på en rapportstation vifta med ett föremål även om det stoppas undan innan hunden nått fram.

Vad innebär att ”flera hundar använder samma mark”?

Hundarna anses använda samma mark i samtliga moment utom spår, vilket även inbegriper appellplanen.

Uppkopplingsplatserna i rapporten räknas som "personliga", och omfattas inte av bestämmelsen (men det gör all övrig mark på stationerna och sträckan). För att uppnå likvärdighet inte bara inom en tävling utan även mellan olika tävlingar så gäller bestämmelsen även om för dagen inga fler hundar kommer att använda marken. Det spelar alltså ingen roll om hunden är ensam eller sist startande.

Vad blir åtgärden vid överträdelse av bestämmelsen? Om domarna kan konstatera att bestämmelsen inte följts blir åtgärden diskvalifikation vid den aktuella tävlingen. Överträdelsen behöver inte nödvändigtvis ske under ett moment, utan gäller från tävlingens start.

Extrautrustning för föraren

Extrautrustning för föraren i form av midjeväska, träningskjol, träningsbälte etc. är endast tillåten vid spårmoment, sökmoment (inräknat avsökandet i skyddet) samt rapportmoment, i det senare fallet däremot inte vid sändande/mottagande av hund. Skälet är att det vid de uppräknade momenten kan finnas skäl för föraren att bära med sig extra utrustning som vattenflaska och skål etc, vilket inte finns vid övriga moment.

Om föraren avser att gå in på appellplanen med extrautrustning, får hen lämpligen en tillsägelse att lägga av utrustningen redan vid inträdet på planen.

Det står föraren fritt att bära med sig saker i sin ”ordinära klädsel” så länge domarna inte bedömer att de påverkar hunden eller att försök görs att påverka.

Vattningen av hunden vid söket omfattas inte av den ovan angivna texten.

Funktionärer

Domare (Avsnitt 23 i regelboken)

Upplysning om vilka domare som ska döma

Det finns ingen självklar rätt för tävlande eller andra att på förhand få veta vilka domare som kommer att döma en viss brukstävling. Det står också arrangörer fritt att inte i förväg lägga in domarna i SBK Tävling.

I vissa andra discipliner kan det vara av vitalt intresse att veta vem som dömer och domaren anges då vid utlysandet. Vid en eventuell domarändring kan det sedan gå att dra tillbaka sin anmälan och få avgiften tillbaka. Något sådant gäller dock inte i bruks.

Domares ansvar och skyldigheter

Domarna vid bruksprov har inte bara att ta ställning till hundarnas prestationer och sätta betyg på de olika momenten. De förväntas också agera i de fall hund eller förare uppträder olämpligt. Reglerna ger domarna rätten att utesluta hund eller förare från vidare tävlan i provet. Domarna har ett moraliskt ansvar.

Olika praxis i olika delar av landet får inte förekomma, våra regler och anvisningar ska tillämpas lika överallt.

När det gäller olämpligt uppträdande av hund handlar det oftast om att hunden angripit eller försökt angripa person eller annan hund. Sökfiguranter är en speciellt utsatt funktionärskategori. Även om hunden inte angriper av aggressivitet, utan tar till tänderna som någon sorts överslagshandling så är det givetvis obehagligt för den som blir utsatt. Ett sådant beteende från hunden får inte accepteras.

Aggressivitet mellan hundar kan vara ett svårare fall att bedöma. Ett typexempel är när en hund går upp under platsliggande och angriper annan liggande hund. Det måste ses som oprovocerat även om den liggande hunden gnällt, tittat på den angripande eller dylikt. Ett oprovocerat angrepp kan även inträffa under andra situationer. En förutsättning är att domarna genom egna iakttagelser eller utsagor från funktionär kan bilda sig en uppfattning om vad som skett. Om två hundar råkar i slagsmål ute på en rapportsträcka så är det i allmänhet vara svårt att avgöra ifall en av dem är vållande. Om domarna beslutat att avstänga en hund på grund av olämpligt uppträdande så ska beslutet införas på resultatlistan och domarprotokollet. En avskrift av beslutet ska omgående insändas till Förbundskansliet. Detta sker genom arrangörens försorg, och det finns anledning att från domarnas sida försäkra sig om att arrangören har detta klart för sig.

En domare kan känna olust inför att rapportera en hund som uppträtt olämpligt. En eventuell avstängning kan ju bli kännbar för den aktuella föraren. Men man kan inte bara betrakta det inträffade ur det snäva perspektivet. Funktionärer, tävlande och deltagande hundar ska kunna känna sig trygga under prov och tävling.

Olämpligt uppträdande från föraren

Olämpligt uppträdande från föraren kan till exempel vara våld mot den egna hunden, eller

förolämpning av funktionärer. Domarna ska agera om en förare börjar tappa humöret. En tillsägelse kan avstyra vidare uppträde. Men om det inte respekteras ska domarna stänga av föraren från tävlingen.

Om funktionär ser ett gravt olämpligt uppträdande, ska föraren rapporteras till Förbundskansliet. Efter behandling i Förbundsstyrelsen kan det leda till en anmälan till SKK:s disciplinnämnd.

Disciplinnämnden är gemensam för SKK och alla specialklubbar och är den enda instansen som kan vidta disciplinåtgärder (till exempel varning, tävlingsförbud, uteslutning) mot föraren.

Förare som är "besvärliga" på appellplanen

Det förekommer ibland mindre korrekta uppträdanden hos förare. Exempelvis kan föraren mellan momenten "låtsas" plocka upp pinnar, eller också hetsas hunden mellan momenten så att den går upp i skall. En del förare vill också prova momentet innan det börjar. Det lär också förekomma att förare hänger upp bollar, trasor eller liknande saker utanför lydnadsplanen som extrahjälp vid framförgående eller framåtsändande.

Tävlingsledaren kan säga åt föraren att sluta med ett visst beteende om detta sker på planen. Om det upprepas kan domarna visa ekipaget av planen.

Om domaren tycker att det tar alltför lång tid innan föraren verkställer de order som tävlingsledaren ger, ska detta påverka betyget, om momentet startat.

Vid användande av "hjälpmedel", som enligt reglerna är helt förbjudna (godis, ring, boll) sker avvísning direkt. Man kan också vid samlingen på morgonen tala om för förarna att vissa beteenden inte accepteras. Domarna bör inte dra sig för att ingripa och vid behov stötta tävlingsledaren. Vad som sker utanför planen ligger dock inte inom tävlingsledarens ansvarsområde.

Vad gäller boll utanför planen som hjälp vid till exempel framåtsändande ligger detta på gränsen till fusk och bör behandlas därefter.

Om det blir fel...

Om ett fel inträffar under sök efter föremål eller person så är det väsentligt att ändå om möjligt kunna fortsätta från där felet inträffade. Det går endast i undantagsfall att börja om igen. Även vid rapporteringen måste felet kunna korrigeras "i farten" eftersom man inte heller där kan gå tillbaka till momentets start.

Vid ett lydnadsmoment är förutsättningarna annorlunda. Det finns inga okända faktorer för förare och hund utan en omstart är möjlig. Ta exemplet att en hund fått utföra momentet "Tungt föremål" med ett föremål av fel vikt. Momentet är inte bedömbart med detta utförande men en ny apportering med korrekt föremål löser situationen. Visserligen kan någon säga att "det är fel" att en hund tvingas göra två apporteringar, alternativt att en hund fick värma upp sig med en icke betygsatt apportering först men de invändningarna väger lätt.

Vid spårmomenten är det möjligt att släppa på hunden på ett nytt spår om något fel

inträffar på det första. Betyget i "Uppletande av spår" står kvar om det gått att bedöma och det är förstås mest rättvist. Omspåret behöver inte ens föregås av ett upptag utan kan släppas på vid punkt, och utan domarnas närvaro.

Protest och eftertanke

Domarna har oftast en tidspress på sig och det spontana beslutet kan vid närmare eftertanke visa sig inte vara det bästa. Även en förare kan behöva tid att smälta intrycken och kanske konsultera regelboken. En eventuell protest kommer sedan vid många tävlingar att behandlas av någon av de tjänstgörande domarna, eftersom det inte finns något annat domarlag eller detta inte kan åta sig protesten inom rimlig tid. Protesten måste dock behandlas förutsättningslöst och domaren bör utnyttja den extra tid som ges till att tänka efter och kanske komma till ett bättre beslut.

Tävlingsledare (Avsnitt 25 i regelboken)

Tävlingsledarens kommendering

Tydlighet hos tävlingsledaren minskar risken för fel från den tävlande. Order bör om möjligt ges i klartext. Vid skallgivningen är det således tydligare om tävlingsledaren till exempel säger "Starta" respektive "Sluta" i stället för att genomgående använda "Kommendera".

Det är onödigt att tävlingsledaren vid varje moments början frågar om föraren är klar. Det blir bara ett störningsmoment för de förare som uppträder korrekt, det vill säga är redo att utföra tävlingsledarens order.

Vad gäller moments slut ska tävlingsledarens endast tala om detta i de fall reglerna anger att momentet slutar på tävlingsledarens tillsägelse. Om momentets slut framgår av regeltexten, avgör domarna när momentet slutförts och vad som ska tas med i bedömningen.

Hur sker kommenderingen till föraren? – information och verkställighetsord

Principen är att föraren först får information om vad som ska göras och sedan ett verkställighetsord. De två delarna är nedan åtskilda med ett streck (-) och det bör vara 1-2 sekunders uppehåll vid detta streck. Föraren är då medveten om vad som ska utföras och förutsätts kunna göra detta snarast efter verkställighetsordet (med hänsyn tagen till steg på rätt fot etc). Beträffande det extra ord som läggs till i början vid marschanträden och halter har angivits två alternativ. "Avdelning" uppfattas av vissa som alltför militäristiskt och kan då ersättas med "Gör".

Vid starter:

"Gör framåt (höger/vänster/helt om) - marsch", alternativt

"Avdelning framåt (höger om/vänster om/helt om) - marsch"

Vid riktningsförändring:

"Höger/vänster/helt om - marsch".

Halter:

“Gör (höger om/vänster om/helt om) - halt”, alternativt
“Avdelning (höger om/vänster om/helt om) - halt”.

Stegförflyttningar (endast elitklass):

“Två (tre) steg till höger/vänster - marsch”
“Två (tre) steg bakåt - marsch”.

Vändningar på stället (endast elitklass):

“På stället höger/vänster/helt - om”.

Tempoändringar:

”Vanlig/språng - marsch”.

Tävlingsledarens hantering av förare som är ”besvärliga” på appellplanen

Det förekommer diverse mindre korrekta uppträdanden hos vissa förare. Exempelvis kan föraren mellan momenten "låtsas" plocka upp pinnar, eller också hetsas hunden mellan momenten så att den går upp i skall. En del förare vill också prova momentet innan det börjar.

Tävlingsledaren kan säga åt föraren att sluta med ett visst beteende om detta sker på planen. Om det upprepas kan domarna visa ekipaget av planen.

Tävlingsledare eller domare kan vid samlingen på morgonen tala om för förarna att vissa beteenden inte accepteras. Vad gäller midjeväska och träningskjol kan tävlingsledaren beordra föraren att ta av denna. Någon kontroll av förarens kläder (innehåll i fickor o dyl.) kan dock inte göras. Domarna bör inte dra sig för att ingripa och vid behov stötta tävlingsledaren. Vad som sker utanför planen ligger dock inte inom tävlingsledarens ansvarsområde.

Tävlingssekreterare (Avsnitt 26 i regelboken)

Även om det inte uttrycks explicit i reglerna så ska den som skriver under resultatlistan som tävlingssekreterare inte ha någon annan funktion (som exempelvis domare eller tävlingsledare) vid den aktuella tävlingen.

Övriga funktionärer (Avsnitt 27 i regelboken)

Skyddsfigurant

Det ställs inte krav på auktoriserad figurant i "Avsökande", inte heller för den passiva figuranten i momentet "Dubbelretning". Som en konsekvens av detta kan inte heller en auktoriserad figurant tillgodoräkna sig tjänstgöring endast i dessa moment.

Lydnadsmoment

Allmänt – Bedömning

Föraren flyttar på fötterna

En föreställning är att föraren inte får röra fötterna annat än under förflyttning. Vid exempelvis en inkallning så skulle ett steg av föraren i ena eller andra riktningen vara ett diskvalificerande fel. Det finns ingen grund för att bedöma det som annat än en hjälp, en hjälp som givetvis kan bli så grov att den motiverar ett underkännande.

Tempo

Bedömning av tempot kan vara svårt för domarna, det är lättare att konstatera och ta ställning till brister i precision. Tempot får dock inte bedömas så som om hundarna jämfördes tidsmässigt med varandra. Snarare är det fråga om hundens satsning utifrån sina förutsättningar.

Extra kommando, kroppskommando och kroppshjälp

”Extra kommando” (EK) eller ”Upprepat kommando” innebär att hunden inte lyder första kommandot och föraren ger samma kommando ytterligare en eller flera gånger. Man kan också tala om ”Extra kommando” i de fall föraren lägger in ett kommando vid annat tillfälle än som finns angivet i reglerna.

”Kroppshjälp” (KH) innebär att föraren ger ett extra hjälp med kroppen, med eller utan att kombinera det med muntligt kommando. Domaren bör specificera vilken typ av kroppshjälp som avses, t.ex ”KH axlar” eller ”KH armar”.

En kroppshjälp som ges samtidigt med ett muntligt kommando är något som oftast inte ska belasta lika mycket som ett upprepat kommando.

Kroppshjälp då föraren lämnar hunden

Föraren lämnar vid ett antal moment sin hund för att ställa upp på annan plats, exempelvis vid inkallning, hopp i appellklass och utläggande av tungapport..

Om föraren väljer att efter tävlingsledarens kommendering att utgå, inte gå rakt fram i den tänkta riktningen, utan tar ett tydligt steg åt höger - bort från hunden -, innan TLs kommendering åtlöds. Frågan är, om detta är att betrakta som någon slags hjälp eller dubbelkommando eller ohörsamhet mot tävlingsledaren.

Gör föraren en omotiverad kroppsrorelse kan det vara aktuellt med ett betygsneddrag och då med hänvisning till kroppshjälp. Kommentaren skulle kunna bli ”Kroppshjälp vid lämnandet”.

Får föraren snegla på hunden?

Att titta/snegla på hunden när den utför ett moment bör inte innebära något betygsneddrag så länge det inte är i kombination med en kroppsrörelse. Det är först när föraren gör en omotiverad kroppsrörelse/huvudvridning för att se på hunden som det kan vara aktuellt med ett betygsneddrag och då med hänvisning till kroppshjälp. Oftast förekommer det vid ingångar till sidan, halter i fotgående, start/avslut skall.

Kroppsrörelser som inte hör till det under momentet naturliga rörelsemönstret bör återspegla sig i betyget. Samma sak gäller en huvudvridning för att skapa ögonkontakt med hunden som är avsedd för att stimulera hunden att göra något eller för att få den att upphöra alternativt inte göra något oönskat.

I första hand i vår bedömning av momenten i bruksprov, är det hundens prestation att utföra momentet på ett korrekt sätt som ska bedömas, sedan ska hänsyn tas till vad föraren behöver göra för att förmå hunden till att utföra momentet. Betygsavdrag görs med hänsyn till avvikelser i hundens utförande av momentet i förhållande till ett korrekt utförande och de hjälper föraren behöver ge hunden för att få den att genomföra prestationen. Hjälperna från föraren kan vara, kroppshjälper eller ljud (till exempel harklingar, smackande). För att hjälpen ska kunna anses så graverande att den kan anses som en kroppshjälp bör den vara lika tydlig som ett kommando för det aktuella momentet. Betygsneddraget för kroppshjälp beror på hur uppenbart och stor hjälpen är och i fall den upprepas flera gånger under momentet.

Platsliggande / Platsliggande med skott

Hunden sätter sig upp – och lägger sig ner

Ibland tolkas reglernas anvisningar om hund som sätter respektive ställer sig på ett sätt som kan få felaktiga konsekvenser. Man fäster då störst vikt vid att hunden "ändrar ställning" och är benägen att sänka betyget ytterligare om hunden efter att först ha satt sig lägger sig igen. Det ska inte ses som sämre att hunden återgår till det den egentligen skulle göra (ligga på sin plats) än om den sitter kvar hela tiden. En annan sak är det förstås om hunden upprepade gånger sätter respektive lägger sig. Då handlar det, förutom om upprepning av felet sättande, även om en oro vid platsliggningen.

En hund som först sätter sig och sedan ställer sig bör inte belastas för båda dessa fel utan för det som är mest graverande, det vill säga ställandet.

Tidtagning och avstånd vid platsliggning

Det står i reglerna att det ska vara minst två hundar i platsliggningen. Men om det bara är en i lägre klass och en i högre klass kvar, kan man lägga dessa tillsammans? Lägreklassföraren ska ut 30 m och högreklassföraren ut 50 meter, då har ju högreklassföraren 20 m till att gå innan tiden skall börja tas.

Rekommendationen är att man börjar räkna tiden då de sista förarna kommit på plats,

även om det blir några sekunder extra i en eller två klasser.

I lägre klass är det sex meter mellan hundarna och i högre och elit fem meter. Det innebär att om en lägrehund läggs bredvid en hund i högre eller elit, ska det vara sex meter mellan lägrehunden och närmast hund i högre klass.

Platsliggande - vilka får delta vid återupptagandet av momentet?

I nedanstående exempel beskrivs svårigheter som kan uppstå vid en platsliggning. Domarna ska avgöra vilka hundar som inte får delta vid återupptagandet av momentet, och även ange eventuella konsekvenser för hundarna.

Vid momentet "Platsliggande med skott" i lägre klass deltar hundarna A, B, C, D, E, F och G. Följande inträffar: Efter ca 1 min: Hundarna B och C kryper 2 m. Efter ca 2 min: Hund A sätter sig, hund F ställer sig. Efter ca 3 min: Hund C ställer sig, hund G sätter sig varvid föraren kommenderar den att lägga sig, ett kommando som hunden åtlyder. Efter ca 4 min: Hund D går fram till hund E och lägger tassens på den. Hund E rusar från platsen, tätt förbi hund F som tar ett par steg efter. Domarna beslutar nu att avbryta momentet.

Resultatet efter denna platsliggning är att följande tre hundar inte ska få delta vid återupptagandet av momentet:

- Hund C, redan underkänd på grund av krypande 2 m och ställande.
- Hund D, vållande till det tekniska felet. Hunden kommer att rapporteras till SBK för "Störande hundar vid momentet Platsliggande".
- Hund G, redan underkänd på grund av förarpåverkan.

Det handlar alltså om att skilja de svarta fåren från de vita och låta de vita vara med på den nya platsliggningen. Som svarta får räknas vållande eller delvållande till störningen samt de som oberoende av störningen redan fått underkänt betyg.

Linförighet / Fritt följ

Ett fel som upprepas flera gånger

Om hunden gör ett genomgående fel, till exempel vid halterna, kan avdrag i betyget inte göras varje gång felet upprepas. Ett upprepat fel bör dock belasta betyget mer än om felet endast görs en gång.

Frontriktning

Hunden bör bibehålla frontriktningen vid stegförflyttningar.

Förare med begränsad rörelseförmåga

I en del fall är förarens begränsning i rörelseförmåga så liten att det verkar överflödigt med en dispens. Det rör sig ofta om förare som har svårt att springa på lydnadsplanen. Någon sorts tempoökning brukar de flesta kunna genomföra, men det är inte säkert att domarna betraktar den som riktig språngmarsch. Momentet (det handlar vid bruksproven

om linförighet och fritt följ) kan givetvis bedömas ändå, eftersom språngmarschen bara är en liten del av helheten. Att en "utebliven" eller begränsad språngmarsch skulle ensam kunna sänka betyget med 4-5 enheter verkar mycket hårt.

Föraren är inte tvungen att alltid utnyttja en dispens. Det kan exempelvis vara så att markförhållandena är sådana att föraren kan föra hunden själv, eller att en eventuell sjukdom för tillfället inte ger några svårare symtom.

Se till helheten

Domarna är vana att ta ställning till diverse avvikelser (vänsterhalter som blir vänster om marsch ett par meter och sedan halt, avrundade vändningar, förare som står still och väntar på hunden i helomvändningar, "uteblivna" språngmarscher, med mera) utan att varje sådan enskild detalj i sig har någon drastisk inverkan på betyget. En viss påverkan blir det förstås, men man får inte glömma att se till helheten.

Kopplet i vänster hand

Det står föraren fritt att hålla kopplet i vilken hand som helst och kopplet kan hänga på vilken sida som helst av hunden.

Framförgående / Framåtsändande

Att växla tempo i framåtsändande

I reglernas beskrivning av hur momentet "Framåtsändande" ska utföras anges att hunden, gående vid förarens sida, på kommando snabbt ska inta en position cirka 15 meter framför föraren. Denna position ska hunden sedan hålla, under fortsatt förflyttning, till dess den kallas in.

Ett utförande där hunden vid kommandot intar ett något högre tempo än föraren och sedan håller samma tempo fram till inkallningen ("gummisnoddsmodellen") kan inte få något av de högre betygen. Hunden tänjer ju då hela tiden ut sitt avstånd till föraren. Hunden kommer sannolikt att i början vara för sen med att inta ens minimiavståndet framför föraren medan den mot slutet är i närheten av, eller över, maximiavståndet.

Om det är uppenbart att föraren anpassar sin hastighet efter hunden ska betyget påverkas.

Avvikande i sidled

Om hunden inte passerar genom gruppen ska momentet underkännas, även om felet endast uppvisas i ena riktningen.

Det är viktigt att beakta reglernas anvisning om att hund kan avvika upp till tre meter åt vardera sidan från förarens marschriktning och ändå erhålla högsta betyg.

Avståndet från föraren

Om hunden i ena riktning mer än temporärt överskrider 25 meter eller underskrider 8 meter från föraren ska den underkännas, även om felet endast uppvisas i ena riktningen.

Uppläggning av momentet framåtsändande

Tävlingsledaren ska vid momentet "Framåtsändande" markera 25 meters avstånd från gruppen. Dessa markeringar används främst av tävlingsledaren för att veta var föraren ska ges order att sända hunden, men de kan även vara till hjälp för domarna.

Markeringar ska placeras i kanterna/kanten på planen så att det inte blir påfallande eller styrande för hunden, var sig i djup- eller längsled.

Tävlingsledaren ger order om inkallning då föraren har förflyttat sig cirka 30 meter.

Tävlingsledaren ska kunna avgöra när den tävlande ska kalla in hunden utan extra markering fem meter från gruppen.

Inkallande / Ink. med ställande / Ink. med ställande och läggande

Fel ställning båda gångerna

I elitklassens "Inkallning med ställande och läggande" intar hunden bägge gångerna fel ställning. Den hunden har två gånger gjort sig skyldig till ett fel som det stadgas max-betyg 8 för och det bedöms i andra moment så varför inte här? Många känner kanske intuitivt att hunden inte skulle godkännas men det finns det inte fog för bara på grund av de felaktiga ställningarna, huvudvikten ligger på inkallningen. Den ska dock också snabbt stanna på förarens kommando och det kanske är detta som glöms bort om hunden intar felaktig ställning. Om det även går långsamt att stanna så innebär det också neddrag och en hund som båda gångerna stannar långsamt och i felaktig ställning kan inte vara långt från ett underkännande.

Hopp över hinder

Föraren låter hunden provhoppa

Föraren ska under lydnaden följa tävlingsledarens anvisningar, eller vara beredd att göra det. Om så inte är fallet bör föraren upplysas om denna skyldighet, i grava fall avbryts ekipaget från vidare deltagande. Om föraren efter tillsägelse att ställa upp på lämpligt avstånd framför hindret struntar i detta och i stället låter sin hund provhoppa går domarna vidare till nästa moment och underkänner hoppet.

Stegning av avstånd

Vid moment "Hopp över hinder" händer det att förare stegar upp lämpligt ansatsavstånd. Det kan anses falla in under tävlingsledarens uppmaning att "Inta lämpligt avstånd". Det accepteras inte att föraren rör hindret (för att "ställa det till rätta" eller liknande), inte heller

att föraren går över på andra sidan av hindret. Sådant anses som otillåten hjälp och medför att momentet inte utförs.

Föraren bör tänka på att klart ange sin avsikt att stega upp avståndet, och lämna hunden någon annanstans än mitt framför hindret.

Rikta in hunden

Ibland händer att föraren, då hen ställt upp med hunden framför hindret, "riktar in" den genom att till exempel ge tecken. Momentet har då redan börjat och det beskrivna beteendet renderar alltså betygsneddrag.

Lämpligt avstånd

Föraren avgör själv vad som är lämpligt avstånd från hindret, vilket ibland kan innebära att ekipaget ställer upp så långt som 10-12 m från hindret.

Hunden vidrör hindret

Enligt reglerna ska ett vidrörande av hindret ge max-betyg 8, det gäller även om hunden vidrör hindret med svansen.

Krypande

Krypteknik

Hundens teknik (alternativt om hunden byter teknik under momentet) ska inte påverka betyget, under förutsättning att hunden inte brister i låg ställning eller förighet. Hund som under hela momentet är hög bak bör få ett par enheters neddrag.

Apportering (trä, metall och tungt föremål)

Utlägg av tungt föremål

Reglerna säger att det tunga föremålet ska läggas ut av föraren. Det innebär att det inte får kastas ut. Hunden ska sitta kvar medan föraren går i väg. Hundens kvarsittande ingår i bedömningen av momentet.

Föraren väljer hur föremålet placeras på marken, liggande eller stående på högkant.

Hundens hantering av föremål

Reglernas anvisningar rörande hund som tuggar botten i att hunden inte ska förstöra det föremål den är kommenderad att hämta. Samma synsätt kan tillämpas på hund som på annat sätt, oftast genom att slå med tassarna, behandlar föremålet på ett omilt sätt.

Avlämnande

Momentet apportering är enligt texten i regelboken slut då hunden avlämnat föremålet,

dock gäller att "om hunden avlämnar föremålet sittande framför föraren ska den därefter, med eller utan kommando, inta utgångsställning".

Oavsett om hundens avlämnande sker framifrån eller från sidan gäller att momentet bedöms tills föraren står upprätt med hunden i utgångsställning.

Skall

Föraren äger inte rätt att utan betygsneddrag kommendera till exempel "Tyst" vid momentets början efter det att tävlingsledaren sagt "Momentet börjar".

Hund som fyller ut hela tidsrymden med skall, även om detta är lite glest, bör ges högre betyg än den som skäller till kraftigt i början och sedan slutar skälla.

Specialmomenten budföring och uppletande

Budföring / Budföring med skott

Förarens uppträdande vid budföring

För momenten "Budföring" i appellklass och "Budföring med skott" i lägre klass beskrivs i reglerna hur hunden presenteras för mottagaren. Förare och mottagare ställer upp bredvid varandra (om föraren ställer upp på höger eller vänster sida om mottagaren spelar ingen roll) varefter föraren går med hunden kopplad till den anvisade sändplatsen.

Efter att ekipaget lämnat mottagaren ska föraren, precis som reglerna anger, gående förflytta sig till sändplatsen. I denna förflyttning ingår inte några halter, vändningar, kommunikation med mottagaren eller dylikt. Om föraren inte följer detta så ska momentet inte utföras och betyget blir 0. Detta innebär inte att hunden får betygsneddrag för sådant som skett innan momentet börjat utan att föraren genom sitt agerande gjort att momentet inte kommer att utföras.

Hur föraren ska förflytta sig till mottagaren avgörs av tävlingsledaren. Praxis är att föraren ges möjlighet att ge mottagaren kortfattad information om exempelvis hundens namn eller om hunden ska ges några speciella kommandon. Det är lämpligt att domarna eller tävlingsledaren före momentet informerar förarna om hur de ska uppträda.

Om föraren ger instruktioner till budföringsmottagaren att säga "Fot" till hunden då den är på väg in till sidan bör det inte leda till betygsneddrag.

Rapportföremål vid budföring

I regeltextern anges bland annat att "Hunden får förses med rapportföremål", och frågan är när detta halsband ska sättas på. Här har man samma valfrihet som i rapportföringen, rapportföremålet kan sättas på innan momentet börjar eller precis före sändandet.

Uppletande

Helhet eller detaljer vid bedömning

Beröm eller klapp då hunden avlämnat ett föremål bör inte rendera neddrag.

Däremot bör domarna vara uppmärksamma på om föraren påverkar hunden för att få den att ta upp ett föremål, eller återvända sedan den tagit upp föremålet. Måttligt beröm då hunden väl är på väg in till föraren med ett föremål bör dock inte behöva innebära betygsreducering.

Dirigering

Reglerna anger att "hund, som vägrar att lyda förarens dirigering eller endast med svårighet kan förmås söka, bör ej ges högre betyg än 6."

Med dirigering avses är att hunden ska söka enligt förarens anvisning. Huvudvikten med momentet är att hunden finner föremålen, men det bör finnas en viss systematik i arbetet.

Byter föremål – tar två föremål

Om hund under apportering av ett funnet föremål får vittring på ett annat och då byter bör visst betygsavdrag ges. Är utförandet i övrigt bra är rekommenderat betyg 9.

Om hunden på väg till föraren plockar upp ytterligare ett föremål gör den inte fel men har en bristande apportering så eventuellt kan en viss nerdragning ändå göras.

Byter grepp

Om en hund byter grepp på ett föremål bör detta inte jämföras med tuggande.

Rutans beskaffenhet

I reglerna sägs uttryckligen att rutan ska vara så överskådlig att hunden endast temporärt kan komma utom synhåll, vilket ger utrymme för skogsrutor om det inte är alltför igenvuxna.

Extra kommandon - Exempel på bedömning

Vid momentet "Uppletande av föremål" finner och apporterar hunden de fyra föremålen. Vid varje föremål stannar hunden varefter föraren ger kommando "Apport" och hunden tar upp och apporterar föremålet. Under förutsättning att inga andra anmärkningar finnes, betygsätt momentet och motivera eventuella neddrag.

Resonemang:

Här har man begränsat sig till det som händer då hunden finner föremålen, men även det räckte för att sprida betygen över hela skalan. Om man försöker bena ut vad hunden gjort så har den utfört momentet på ett bra sätt. Det finns inget att anmärka på sökarbetet, som är en tung del. Däremot finns det en brist i apporteringen, hur stor den är får man inte riktigt veta eftersom föraren ingriper ganska kvickt. Man kan då inte spekulera för långt i att hunden aldrig skulle ha tagit föremålet om inte föraren

kommenderat, eller att hunden inte kan apportera utom förarens synhåll. Något sådant har inte kunnat konstateras. Apporteringen är dock bara en del av uppletandet, och de flesta aspiranterna hamnade runt betyg 8 och med bra motiveringar. I diskussionerna efteråt har några framfört att hunden ska underkännas eftersom föraren använt fyra extra kommandon. Man hänvisar då till anvisningen om vägran att åtlyda tredje kommandot (Se avsnittet under Bedömning – allmänt), men det är något helt annat. I det ovan beskrivna fallet skulle ju ett sådant bedömningssätt innebära att hunden närmar sig underkännandet mer och mer för varje föremål den hittar!

Felaktigt föremål upphittat - Exempel på bedömning

Följande inträffade: Vid momentet "Uppletande av föremål" hittade en hund fyra föremål, det sista föremålet avlämnades i samband med att tiden gick ut. Vid överlämnandet av föremålen till tävlingsledaren framkom att ett av dem inte var något av de utlagda föremålen. Det var i stället tävlingsledarens inplastade namnbricka. Föremålet räknades bort vid betygsättningen, som alltså grundades på tre funna föremål. Föraren lämnade in en protest och yrkade på att få tillgodoräkna sig föremålet. Efter mycket grubblande kom överdomaren till beslutet att föremålet skulle få räknas, och betyget korrigerades därefter.

Resonemang:

Det fel som uppstod kan ju aldrig tas bort, det finns ingen möjlighet att så att säga "backa bandet" och göra om allt från början. Det gäller ändå att komma till en lösning som inte drabbar den tävlande men heller inte gör för stort avkall på hur hunden prövas, både i förhållande till reglerna och till hur de övriga hundarna prövas.

Vilka alternativ stod då till buds och vilka för- respektive nackdelar skulle de innebära? Att avslå protesten skulle drabba ett ekipage som egentligen bara löst den uppgift som arrangören förelade dem. Att göra om hela momentet hade inneburit oacceptabla avvikelser från antingen hundarnas likvärdiga prövning eller hur en hund ska prövas enligt reglerna. Föraren kunde också ha haft synpunkter på att tvingas utföra momentet två gånger.

Man skulle vid ett förnyat utförande ha fått ta ställning till vilken ruta och vilka föremålsplaceringar som skulle användas. Varje annan ruta än den ordinarie tävlingsrutan hade inneburit en skillnad mot villkoren för de övriga ekipagen. Detta gäller även för samma ruta men med föremålen på andra ställen. Samma föremålsplaceringar hade inneburit att dessa varit kända för såväl hund som förare.

Kunde ekipaget ha getts en tidskompensation och fått söka vidare efter det ordinarie föremålet? Om denna möjlighet skulle tillgripas så måste det ha varit i omedelbar anslutning till att föraren överlämnade föremålen.

Skyddsmoment

Allmänt

Munkorgens beskaffenhet

Munkorgen ska vara lämplig för uppgiften. Det innebär att exempelvis att munkorgen inte ska kunna skada figuranten i skyddsarbetet. En munkorg i avsöket kan vara av lättare och luftigare modell så länge den håller för ett angrepp.

Figuranten

En figurant som ramlar ska försöka att ta sig upp på fötter igen under förutsättning att detta kan ske i en rörelse (utan att figuranten blir stilla). Annars ska figuranten kvarbli i liggande/sittande ställning. Om detta sker vid bevakning och det inte är sista förflyttningen kan momentet behöva göras om.

Bedömning

Hunds uppträdande då moment inte pågår

Kontroll:

En hund ska vara under förarens kontroll under hela den tid den är inne på planen för skyddsarbetet, det gäller inte bara under momenten utan även före, mellan samt efter dessa. Brister i förarens kontroll under moment avspeglar sig i betyget på momentet men kan även få mera långtgående konsekvenser. Kan föraren inte få hunden under kontroll inom rimlig tid bör domarna diskvalificera den. Hund som går ur hand vid annat tillfälle än under moment och exempelvis angriper eller på annat sätt antastar figuranten ska normalt diskvalificeras. Angrepp mot eller antastande av annan person än figurant faller under oacceptabelt beteende.

Hetsa hunden:

Det ska inte accepteras att föraren på planen inför ett moment hetsar hunden mot figuranten, exempelvis håller hunden och riktar den mot figuranten före dubbelretningen. Sådant medför att det påföljande momentet inte utförs och således underkänns.

Munkorg som "leksaker": Hund som får munkorgen som en "leksaker" på planen ska diskvalificeras.

Orent arbete

Reglerna säger att om hunden är så nära att den vidrör figuranten, även om det är mycket lätt, så räknas det som orent arbete och ger högst betyg 8.

Vid bedömning av korgangrepp då även tassar är inblandade bör frågan vara om tassar kommer före eller efter angreppet.

Bett på annat ställe än i skyddsärmen

Hunden provas i de svenska skyddsmomenten dels i munkorg, dels mot figurant försedd med skyddsärm. Ärmmomenten utförs så att det är mest naturligt för hunden att bita i ärmen: den vänds mot hunden och den utgör huvuddelen av hotet. I någon tilltrasslad situation kan det hända att en figurant ändå får ett bett någon annanstans än i ärmen, men det hör till undantagen och kan knappast räknas hunden till last.

Om en hund däremot uppenbart undviker ärmen för att i stället bita på något annat ställe på kroppen så är det inte lämpligt att tävla med hunden enligt de svenska skyddsreglerna. Hunden bör utredas för oacceptabelt beteende, genom att domarna rapporterar hunden till SKK.

Förnyat angrepp

Om hunden går till förnyat angrepp i korgen precis då figuranten vid exempelvis fasttagande håller på att bli stilla bör domarna hellre fria än fälla.

Uppträdande vid bevakning

Det "sparkavstånd" som det ibland refereras till när det gäller hundens avstånd från figuranten vid bevakning saknar stöd i reglerna. Det är alltså inte fel om hunden bevakar mycket nära figuranten, så länge den inte rör denne. Reglerna säger att hund som tydligt släpper bevakningen och samtidigt lämnar figuranten mer än 5 m ska underkännas. Detta medför att hund som befinner sig närmare bör bedömas som att den trots allt har en acceptabel bevakning även om brister i uppmärksamhet kan konstateras.

Skäller vid sändande

Hund som börjar skälla när den skickas från föraren mot figurant kan göra det utan betygsneddrag.

Avsökande och ståndskall

Betyg för ståndskall trots avbrutet avsök

Hund som hittar och ger ståndskall på en figurant ska behålla betyget från detta moment, även om domarna senare skulle avbryta sökandet på grund av att hunden tröttnat och inte längre arbetar. Det rör sig om två olika moment. När avsökandet avbryts är momentet "Ståndskall 1" klart och betyget satt, och det kan inte ändras i efterhand.

En chans till ståndskall

Efter det att hunden sökt och markerat två figuranter visar det sig vid kontroll med den sista figuranten att hunden först varit framme och lämnat utan att markera, för att därefter återvända och markera. Hunden ska då erhålla betyget 0 för det sista ståndskallet, och

endast tillgodoräknas figurant 1 vilket innebär max-betyg 7 i momentet "Avsökande" (en funnen och markerad figurant).

Om en hund finner, men lämnar figuranten utan att skälla, så har enligt en strikt regeltolkning momentet ståndsfall börjat. Hunden skulle då alltså inte längre bedömas i avsökande då den fortsätter i området. Det praktiskt genomförbara sättet att som domare hantera den situationen är att fortsätta att bedöma avsökandet tills hunden börjar skälla på en figurant. Om hunden återvänder till den lämnade figuranten, och då skäller, så får ju domarna då veta att den tidigare varit där och lämnat. Konsekvensen blir dock densamma som om hunden inte återvänt: underkänt på det ståndskalet och figuranten tillgodoräknas inte för avsökandet.

Uppträdande under ståndsfall

Ståndsfallen ska ske i munkorg. Om hunden först tar av sig korgen och först därefter skäller så räknas inte figuranten. Observera att hunden mycket väl kan få tillgodoräkna sig en figurant fast den fått underkänt i ståndskalet på denne. Det vanligaste exemplet på detta är angrepp på figurant. Den kan även underkännas i ståndskalet genom att lämna figuranten, eller ta av sig munkorgen, om detta sker i ett sent skede då föraren är på väg fram.

Uppträda utan munkorg

Hunden får under de tre momenten (avsökande och två ståndsfall) en chans att ta av sig korgen (eller rättare sagt, uppträda utan korg, eftersom man ibland inte vet hur korgen åkt av). Momentet då detta sker underkänns, men efter att korgen ånyo satts på får hunden fortsätta, och kan få betyg på de andra momenten. (Detta är analogt med förfarandet under transport och överfall).

Om hunden en andra gång uppträder utan korg avbryts arbetet. Bägge ståndsfallen bedöms på samma sätt.

Transport tillbaka till stigen

Föraren väljer avstånd mellan figurant och förare/hund. Det ställs givetvis krav på lydnad hos hunden, även om man i terrängen har lite större tolerans vad gäller placeringen vid förarens sida. Om hunden vid återtransporten angriper figuranten så underkänns momentet ståndsfall.

Transport

Hunden kan få göra momentet överfall trots betyg 0 på transporten, under förutsättning att hund och förare är i rätt position när överfallet sker.

Om föraren har fel position ska tävlingsledaren påtala detta. Av tävlingsledarens order bör framgå om avståndet ska ökas eller minskas.

Sändande för bevakning

Till skillnad från moment där hunden placeras för bevakning ska hunden i detta moment skickas till figuranten. Om den aldrig kommer närmare än 10 meter kan man inte anse att hunden skickats dit, varför momentet i detta fall enligt reglerna ska underkännas. Ett avstånd på ca 5 m från figuranten kan ses som riktlinje för vad som avses med "omedelbar närhet". Sedan påverkas betyget förstås också av hundens uppmärksamhet på figuranten.

Meningen är att hunden ska ta upp bevakningen så fort den kommer fram till figuranten. Gör den inte det, utan exempelvis passerar förbi utan att ha direkt fokus på figuranten, ska detta ses som fel och belasta betyget i förhållande till felets grad.

Bevakning

Enligt regelboken är det tävlingsledaren som dirigerar figurantens förflyttningar, när och vart. Tävlingsledaren bör eftersträva att figurantens förflyttningar sker åt olika håll från hunden. Ett besvärligt fall kan vara då figuranten vid någon av förflyttningarna stannar då det känns tillräckligt med kraft från hundens sida, men domarna kan konstatera att angreppet inte gjordes med munkorgen. Om de andra två angreppen är närmast perfekta bör det dock finnas utrymme för att godkänna momentet.

Modprov

Domarna måste särskilja hundar som satsar bra men misslyckas att bita sig fast och hundar som viker för hotet. För de förstnämnda kan det räcka med 2-3 enheters betygsneddrag, under förutsättning att hunden lyckas i påföljande angrepp, medan de senare inte bör ges mer än godkänt betyg.

Dubbelretning

Förrahjälp

Domaren ställs inför vissa problem vad gäller eventuell förrahjälp vid dubbelretningen. Det handlar bland annat om att vara säker på vad föraren gör. Så till exempel ligger det ju i sakens natur att ett eventuellt kommando inte ropas ut över planen utan snarare väses i mungipan. Det räcker inte som grund för neddrag, att domaren tycker att hunden ser ut som om den reagerade på något föraren gör, så länge denna åtgärd inte kunnat observeras. Domarna måste välja sin position på planen så att de kan se angreppet och efterföljande omhändertagande av hunden, och det innebär att de inte står optimalt placerade för att iakttä förarens åtgärder innan hunden upptäckt figuranten.

En annan omständighet som komplicerar bedömningen är förarens agerande när hunden inleder avvärjandet. Att hunden plötsligt försvinner från förarens sida och rusar i väg medför oftast att föraren stannar upp och vänder sig om, och denna naturliga reaktion är knappast något att säga om. En delikat uppgift för domarna blir ofta att avgöra vad som skedde först: hundens eller förarens agerande. Om det är så att föraren först stannar och

vänder ett kvarts eller halvt varv åt vänster varefter hunden blir varse figuranten ska betyget reduceras, men så solklart är det sällan utan det handlar i allmänhet om en serie händelser som utspelas i mycket snabb följd.

Tävlingsledarens riktmärke

Tävlingsledarens riktmärke för när figuranten ska ges order att angripa ska inte vara synligt för föraren (exempelvis streck på marken). I stället bör tävlingsledaren välja en annan typ av riktmärke, till exempel när föraren passerar mellan tävlingsledare och ett längre bort beläget riktmärke (förutsatt att tävlingsledarens position varje gång är densamma).

Avståndet från gruppen ut till transportsträckan på dubbelretningen bör vara cirka två meter.

Bedömning

Hunden ska inte bedömas efter hur tidig den är att avvärja angreppet så länge den gör det i tid, så "sent avvärjande" är inte motivering till betygsneddrag.

Avväpning

Dubbelretningen avslutas numera med en transport som ingår i bedömningen. Under denna transport ska föraren inte bära omkring på käppen utan den ska efter avväpningen antingen läggas på marken eller lämnas till tävlingsledaren.

Spårmoment

Allmänt

Spårhundens utrustning

I spårhundgruppen ska hunden "arbeta självständigt i en sele eller dylikt". Det innebär att det står föraren fritt att välja vad linan ska kopplas i på hunden. Det är inte av betydelse för vår möjlighet att bedöma hundens spårarbete.

Linan kan vara mellan 10 och 15 meter lång. Om linan är 10 meter lång innebär det att föraren måste hålla längst ut i linan vid arbete i överskådlig terräng. Föraren kan i stället välja att ha en längre lina än 10 meter för att ha spelrum att vid behov förlänga avståndet i linan till hunden, eller för att låta hunden hela tiden arbeta i längre lina än 10 meter, men linan i sig får inte vara längre än 15 meter.

Om linan är av "expandertyp" gäller att den är minst 10 meter lång i utdraget tillstånd och högst 15 meter lång i utdraget tillstånd.

Tillfälligt släppa spårlinan?

Reglerna anger, åtminstone indirekt, att det att hunden ska arbeta i lina också innebär att föraren ska hålla i denna lina. Det finns tillfällen då det är befogat för föraren att tillfälligtvis släppa linan för att snabbt ta upp den igen. Om föraren i någon annan situation skulle tappa linan får domarna ta ställning till hur snabbt föraren får tag i den igen.

Om det däremot går längre tid innan linan tas upp igen bör betyget reduceras (i förhållande till tiden). Det är dock knappast annat än i extremfall att jämställa med "frigörs från linan och spårar eller söker fritt" (föraren försöker inte ta upp linan över huvud taget eller hunden försvinner och låter sig inte stoppas eller återkallas).

Bedömning

Hur bedöms "Påsläpp på spår", lägre klass

I "Påsläpp på spår" sätts ett betyg oberoende av vad som sker senare på spåret. Detta betyg påverkas främst av hundens sätt att fästa på spåret och att hålla fast vid det. Den tid domarna ska ägna åt att bedöma varje hund är inte specificerad. Som tävlingsledare får man nog räkna med att det tar lika lång tid som ett upptag och avsätta åtminstone fem minuter (eventuell gångtid till/från påsläpp oräknad) vid varje spår. Under denna tid bör domarna ha sett tillräckligt för att kunna sätta sitt betyg.

Om hunden inte spårat 60 meter på fem minuter så torde betyget vara underkänt och då finns det ju ingen anledning att se mer. Hunden behöver inte ha godkänt betyg på "Påsläpp på spår" för att få fortsätta på spåret.

Att vid tappt gå tillbaka till den punkt där hunden senast var på spåret

Reglerna anger ett max-betyg 8 om föraren utnyttjar sin rätt att vid tappt gå tillbaka till den punkt där hunden senast var på spåret. Det kan bli aktuellt att gå tillbaka till utgångspunkten och den markeringen bör därför inte tas bort förrän spåret är klart. För domarna gäller att anvisningen avser hur den extra hjälp föraren ger ska bedömas. Den inkluderar alltså inte de brister i spårningen som hunden sannolikt visat när den fick en tappt som den inte lyckades reda ut. Om hunden så småningom reder ut tappten själv så leder det alltså rimligen till en betygssänkning, dock antagligen en mindre sådan än om föraren ingriper och går tillbaka till en "säker" punkt. Ett sådant beteende från föraren ska alltså inte ses som en dirigering av den art som medför att momentet ska underkännas, men väl grund för en ytterligare sänkning av betyget.

Hundens ställning innan uppletande av spår

Ett spårupptag börjar då föraren, efter klartecken av tävlingsledaren och vid av denne anvisad punkt, sänder in hunden i rutan. En del förare väljer kanske att under en kort tidsrymd före upptaget lägga hunden, och sänder den sedan från liggande. Andra förare skickar hunden "i flykten" och stannar själva tills linan löpt ut. Hundens ställning innan den sänds på spårupptaget ska inte påverka bedömningen då momentet inte börjat ännu.

Uppletande av spår - Hund som går över spåret

Reglerna talar i momentet "Uppletande av spår" om att betyget ska sänkas för hund som inte tar upp spåret vid första kontakten, max-betyg 7 anges.

Att inte "ta upp spåret vid första kontakten" handlar inte strikt om att hunden skulle ha passerat den (förmodade) väg som spårläggaren gått genom rutan. Med kontakt avses vittringsmässig kontakt. Denna kontakt kan den få långt innan den nått fram dit där spårläggaren gått. Det kan också vara så att den, beroende på vindförhållanden och hundens hastighet, hinner passera där spårläggaren gått innan den reagerar på vittringen. Om den då fäster på spåret så har den förstås inte gjort något fel.

Man kan tänka sig fallet att en hund passerar över spåret och vidare över rutans borte gräns och när föraren också passerar den gränsen återkallas ekipaget (med "Tillbaka till rutan" vilket ger föraren upplysning om att man måste fortsätta att leta efter "rätt" spår). Ett max-betyg 7 på ett sådant beteende från hunden ser nog de flesta, även förare, som helt rimligt.

Dirigering vid spårupptag

Dirigering i rutan ska ske med kommandon och/eller tecken, inte genom att föraren drar hunden hit eller dit. Ett sådant uppträdande från förarens sida ger skäl att reducera betyget, i proportion till graden av fysisk påverkan, oavsett när det sker under spårupptaget.

Då hunden funnit ett spår ska föraren följa efter, annars reduceras betyget.

Om föraren inte släpper i väg hunden på ett bakspår bör det betygsmässigt belasta lika mycket som ett återkallande för bakspår.

Exakt var går spåret vid spårupptag?

Domarna bör nog över huvud taget inte dra för stora växlar på att tro sig veta exakt var spårläggaren gått. Det finns alltid osäkerhetsfaktorer: spårläggaren kanske gått några meter fel, perspektivet är ett annat än spårläggarens etcetera. Dessutom handlar det om vittring som kan bete sig på för oss outgrundliga sätt. Det går faktiskt alldeles utmärkt att bedöma spårupptag utan detaljerade skisser över spårläggarens väg genom rutan.

Tävlingsledaren kan ibland hamna i den obehagliga situationen att ekipaget är på väg att lämna rutan men hunden går inte exakt där spårläggaren förmodas ha gått. Det rimligaste är att släppa iväg ekipaget om det är på väg att lämna rutan i spårets riktning och i spårets närhet (och om det går åt motsatt riktning så blir återkallandet på grund av bakspår).

Lämnande av upptagsrutan – funktionärernas roller

Tävlingsledaren behöver kunna skilja på tre situationer: När ekipaget framspårar och lämnar upptagsrutan (åtgärd: upplys domarna samt notera tid), när det bakspårar och lämnar upptagsrutan (åtgärd: "Bakspår - tillbaka till rutan") respektive när det lämnar

upptagsrutan av annat skäl (åtgärd: "Tillbaka till rutan").

Domarna behöver kunna (eller åtminstone försöka) skilja på två situationer i de fall ekipaget beordras "Tillbaka till rutan". Om domarna ser det som att hunden tagit upp ett annat spår än det utlagda ska betyget inte reduceras för detta. Om domarna däremot ser det som att ekipaget lämnat rutan utan att hunden tagit upp något spår blir en betygsreducering med någon eller några enheter aktuell.

Bakspår

Betygsreducering får inte ske för en hund som bakspårar om den självmant vänder, om den gör det innan ekipaget återkallats till rutan.

Om det är uppenbart att föraren vänder en bakspårande hund bör betyget ej bli högre än 7, även om ekipaget inte hunnit återkallas till rutan.

Spårets slut - Slutföremålet

Momentet "Spårning" är slut då hunden funnit slutföremålet eller max-tiden gått ut (om sådan finns). Om det inte finns någon max-tid (då domarna följer hela spårarbetet) så kan domarna som vanligt bryta om hunden visar oförmåga att genomföra momentet. Det har ibland diskuterats hur domarna ska hantera situationen om hunden går förbi slutföremålet. Man ska för det första vara medveten om att det i de allra flesta fall är svårt att säkert veta spårets och föremålets läge på de avstånd det brukar vara fråga om. Redan detta ger anledning till försiktighet från domarnas sida. I spårhundgruppen ska domarna inte bekymra sig så mycket för vad som händer ute på spåret.

Om domarna anser sig ha så "bra på fötterna" att de kan hävda att hunden spårat förbi slutföremålet utan att markera det så kan de givetvis underkänna, likaväl som de kan räkna bort något av de tidigare föremålen på grund av utebliven markering.

Tuggade spårföremål

Betyget bör sänkas vid uppenbart skadade (tuggade) spårföremål, dock i mindre utsträckning än om hunden inte funnit föremålet. Detta kan tolkas på olika sätt, dels så att man över huvud taget inte kan sänka mer än en halv enhet, dels att man i princip skulle kunna sänka en halv enhet per skadat föremål (jämför "föremålet" i singularis i anvisningen ovan). "Normalsänkningen" är en halv enhet, men vid större antal skadade föremål kan man sänka en enhet. När det gäller skador på föremålen bör observeras att det här inte handlar om enstaka bitmärken, utan om uppenbart skadade föremål.

Förare som kommer in på annat spår

Hur ska en förare som hittar en apport tillhörig ett annat spår agera och vad kan detta få för konsekvenser? Låt oss börja med den enklare delen av frågan. Föraren lägger lämpligen tillbaka apporten och drar sig tillbaka från det spåret (vilket kanske inte är så enkelt om föraren är helt vilse). På så sätt ges den andra hunden möjlighet att reda ut sitt spår trots intrånget. Föraren kan sedan gå tillbaka och försöka fortsätta med sitt eget spår. Vid första lämpliga tillfälle ska tävlingsledaren eller annan funktionär meddelas om vad som har inträffat. Och det är nu som svårigheterna kanske börjar. Föraren som hittat fel apport och misslyckats med sitt spår, kan hävda att de två spåren låg för nära varandra eller till och med gick i kors. Om utredning visar att så detta hänt kan båda hundarna få omspår. Om avståndet är korrekt så kan den hund som fått besök på sitt spår få omspår om den störts av det inträffade. Hunden kanske redan passerat apporten eller aldrig över huvud taget kommit så långt på spåret och då kan det inte bli aktuellt med omspår. Även om hunden störts och missat apporten så kanske den föraren är nöjd med resultatet. Om föraren är nöjd ska hen inte tvingas till ett omspår som kanske skulle få som effekt att föraren drabbas ännu värre av det inträffade. Den hund som kom in på ett annat spår erhåller inte något betygssneddrag enbart av det skälet.

Uppläggnig

Utgångspunkt och utgångsriktning

Föraren får före momentet information om spårets utgångspunkt och utgångsriktning. Punkten markeras lämpligen med flagga, snitsel, käpp eller liknande, om det inte rent av finns en naturlig punkt. Riktningen anges med utpekande, eventuellt mot någon naturlig punkt i närheten. Andra "konstgjorda" markeringar efter utgångspunkten ska inte förekomma. Som förare får man träna hunden att klara av den störning som markeringen av utgångspunkten kan utgöra. Föraren får sedan ingen mera påvisning på spåret oavsett vad som händer.

Lämplig terräng för utgångar i lägre spår?

Det är inte säkert att de platser som är lämpliga för upptagsrutor (hkl, ekl) också är de bästa för utgångar i lägre spår. Ibland kan man utnyttja mark som inte lämpar sig för upptag (eftersom spåret då ska kunna gå ut åt höger eller vänster). Ett fyrvägskors kan exempelvis mycket väl rymma fyra lägreutgångar medan det knappast går att lägga några rutor närmare än drygt 100 meter bort. Ett ofta rationellt sätt att lägga den del av spåret som domarna ska följa är att låta det gå i stort sett parallellt med en väg som domarna kan gå på. Givetvis ställs krav på att tävlingsledaren vet var spåret går i de fall man inte har spårläggaren tillgänglig.

Spårtävlingar i snö

En utökning av tävlingssäsongen är angelägen för att öka utbudet, men det innebär också en risk för snö vid sena höst- eller tidiga vårtävlingar. Det kan då bli aktuellt att

ställa in en tävling, det är en risk man måste vara medveten om både som arrangör och som tävlande. Det handlar här inte om snöhinder på så sätt att den skulle försvåra framkomligheten, då har man redan kommit långt över gränsen för när en spårtävling måste ställas in. Spåren måste vara sådana att de huvudsakligen utarbetas med hjälp av hundens luktsinne, och inte genom att de är synliga för hund och förare.

Ibland efterlyses normer för snödjup med mera, men de är svåra att ge eftersom många andra faktorer spelar in, exempelvis om snön är hårdfrusen eller ej och inte minst väderprognoserna för tävlingsdagen och dagarna innan. Arrangören får inte bara skjuta över avgörandet till domarna, som på tävlingsdagen sätts i den obehagliga situationen att ställa in tävlingen och låta de tävlande, som kanske kommit långväga ifrån, åka hem igen.

Att spåren på korta sträckor är synliga på grund av snö kan man acceptera (kan ju bli så på grund av frost också) men om de mer än tillfälligtvis går att följa utan hjälp av hund så ställer man in (eller skär ner antalet spår om problemet inte gäller alla spår).

Om arrangören är tveksam så rekommenderar vi samråd i förväg med domare och/eller distrikt. Det behöver inte bli så dramatiskt att hela tävlingen ställs in, kanske räcker det att vissa spår utgår. Vid reducering av antalet platser gäller den prioriterade ordningen.

Samma spår två dagar i rad?

Vid dubblerade tävlingar kan man inte anmäla sig till flera tävlingsdagar. Det finns dock klubbar som av goda skäl inte vill arrangera en tävling som dubblerad utan i stället väljer två separata tävlingar. Det kan röra sig om en klubb som ligger lite avlägset och som vill locka långväga tävlande med två tävlingstillfällen samma helg. Hur ska man då undvika risken att någon som tävlar båda dagarna får samma spår (för det är ju i allmänhet spår det gäller, i sök eller rapport är det lättare att hitta en ny bana)?

Här beskrivs en helt vanlig tävling i elitklass (inte DM och inte internationellt prov). Om det är två separata tävlingar måste de också behandlas som sådana, det vill säga samtliga anmälda till vardera tävlingen måste få samma chans att komma med.

I praktiken torde det vara så att de flesta är anmälda till bägge tävlingarna men att det också finns vissa som bara är anmälda till en tävling. När den slumpmässiga fördelningen av de tillgängliga platserna vid varje tävling är gjord står sannolikt arrangören inför problemet att vissa kommit med vid bägge tillfällena.

Frågan har då ställts om man inte vid söndagens lottning skulle kunna låta förare som drar samma lottnummer som på lördagen lägga tillbaka lotten och dra en ny. Svaret är nej, reglerna tillåter inte en sådan manipulation av lottningen. Det som lottas är startordningen, inte spårnumret, och den som exempelvis dragit lott nummer sju kan mycket väl släppas på spår nummer åtta om något tidigare spår fått utgå.

En lösning är att ändra alla spår till söndagens tävling, alternativt bara de som under lördagen använts av någon som kommer att tävla även på söndagen men det kräver en del extra arbete. Dessutom bör i så fall rutorna flyttas. Om det bara är någon enstaka tävlande som är med bägge dagarna så är problemet litet, lördagens "förbrukade" spår kanske då kan utgå. Med reservlistor och sena återbud kan det vara svårt att säga vilka

som kommer med vid söndagens tävling och det är ytterligare ett skäl emot att ändra bara vissa spår.

Variera spåren mellan tävlingarna

Många arrangörer använder samma spårmarker år efter år. Ett etiskt problem kan uppstå även om tävlingarna ligger med flera månaders mellanrum. Det är ofta i stort sett samma hundar som anmäls och arrangören måste se till att variera spåren även mellan de tävlingarna. Det får inte bli så att samma spår används år ut och år in så att de tävlande kan gå spåret utan hunden.

Rapportmoment

Bedömning / Uppläggning

Extra personer på stationerna

Reglerna nämner inte uttryckligen hur man ska förfara med "extra" personer på stationerna. Praxis är att på utestationerna får inga "extra" personer följa med. Där ställs det ju lite större krav på tystnad i och med att stationerna C och D inte är kända för hundarna. På station A har man av hävd accepterat närvaro av barn eller andra bekanta. En förutsättning är att dessa inte stör provet, eller befattar sig med förandet av den egna hunden. Om tävlingsledaren exempelvis har rutinen att kalla fram förarna för utdelning av tidlappar så får ingen "extra" person stanna hos hunden under den tiden.

Egna radioapparater och mobiltelefoner

Vad gäller frågan om egna radioapparater och mobiltelefoner bör tävlingsledaren redan på morgonen tala om att dessa inte får användas och att all kommunikation sköts av tävlingsledningen.

Vägra lämna hunden ensam vid uppkopplingsplatsen

Kan en tävlande vägra att lämna sin hund vid uppkopplingsplatsen för att exempelvis komma fram och hämta sin tidlapp? Nej, den tävlande är skyldig att följa tävlingsledarens anvisning, även om det innebär att hunden kommer att lämnas ensam.

Förande av hund på rapportstation

Generellt gäller att tävlingsledaren ansvarar för ordningen på stationen och kan ge anvisningar till de tävlande. Normalt ska hundar föras kopplade utom möjligen på speciellt anvisade platser för uppvärmning (och förstås på framföringen i högre och elitklass). Visserligen måste hundar tåla "normala" störningar (hundar och förare som kommer och går) men lösa hundar på stationen hör inte dit. Samma regler för

uppträdandet gäller för alla tävlande och alltså även första hund in på stationen respektive sista hunden som sänds från den.

Tävlingsledaren bör kräva att hundarna förs kopplade från mottagning till uppkopplingsplats.

Hunden vid uppkopplingsplatsen

En fråga som dykt upp är hur mycket en rapporthund får "avskämmas" på stationen. Får den ligga i ett litet tält, eller med skärmar uppspända runt omkring? Även om det inte står uttryckligen i reglerna så måste det vara så att hundarna också ska provas i sitt uppträdande på stationer där de kan se och höra andra hundar och förare. Och under den tid provet pågår måste hunden rimligen också kunna både ses och höras av domaren. I sammanhanget kan också påminnas om reglernas föreskrift om avstånd mellan uppkopplingsplatserna.

Var placeras personliga tillhörigheter?

Personliga tillhörigheter ska inte placeras ut på andra ställen än uppkopplingsplatsen.

Kvarglömd vattenskål

En tävlande har lämnat kvar en vattenskål på en av stationerna. Någon uppmärksammade senare under tävlingen domarna på detta och menade att avsikten var att ge hunden en extra "vätskekontroll" på vägen.

Det är svårt att avgöra vem som glömt vad, ännu svårare är det att avgöra om det glömts eller lämnats kvar med avsikt. I konsekvens med detta kan man inte göra något betygsneddrag. Meningen är att stationerna ska tömmas på förarnas utrustning allt eftersom de lämnas. Om tävlingsledaren eller domaren vill kontrollera att detta efterlevs så står det dem fritt att göra så.

Utmarsch

Hunden ska vid utmarschen föras kopplad i ett ordinärt koppel, fäst i ett ordinärt halsband, eller i tjänstetecknet. Det är alltså inte tillåtet att använda någon typ av sele eller grimma. Detta räknas som otillåtet hjälpmedel.

Framföring – kopplet i höger hand

Att en förare håller ett koppel i högerhanden vid framföringen, då hunden förs okopplad, måste ses som ett fel men knappast skäl att underkänna ekipaget. I så fall skulle kopplet betraktas som ett otillåtet hjälpmedel. Föraren har ju rätt att bära hylsan i högerhanden vilket kanske är skälet till att kopplet inte uppmärksammas direkt då framföringen startas. Lämpligen ges föraren order att stoppa undan kopplet då det upptäcks och betyget reduceras någon enhet. Om felet upprepas, i de fall hunden skickas flera gånger från domarens station (stationer), bör hunden underkännas på grund av att föraren inte följer givna anvisningar som getts av domare/tävlingsledare.

Framföring – kopplad i stället för okopplad

Om en hund förs kopplad vid framföringen, trots att den ska vara okopplad, är den rimliga påföljden att hunden underkänns. Ekipaget har inget på framföringssträcka eller sändplats att göra förrän framföringen startar och det ska heller inte ges möjlighet att göra framföringen två gånger.

Sändande - att kommendera hunden att sitta kvar

Reglerna ger vid sändandet föraren en rätt att utan neddrag kommendera hunden att sitta kvar innan nedräkningen börjat. Detta innebär inte att hunden får kommenderas att sätta sig, eller att stanna då föraren gör halt.

Framföringen ska ske som vid linförighet respektive fritt följ, och i detta ingår att hunden vid halt utan kommando ska inta utgångsställning (sittande vid förarens vänstra sida). Först därefter kan det ju bli aktuellt att påminna hunden att den ska sitta kvar.

Sändandet – föraren är sen

Om förare infinner sig för sent vid sändande kan det vara svårt att avgöra om detta skett medvetet. Att hunden ska ha lämnat stationsområdet inom en minut efter sändandet ska tolkas så att minuten räknas från fastställd sändtid, annars skulle hela tävlingen kunna förskjutas.

Tjuvstart

Det finns, och måste tyvärr finnas, en gråzon vad gäller tjuvstart där man kanske i stället kallar det oro vid sändande eller liknande. Speciellt svårt kan det vara när ekipaget är under förflyttning, som vid framåtsändande eller framföringen under rapporten.

Vid sändande från stillastående krävs för tjuvstart att hunden lämnar föraren, inte bara reser sig upp eller snor runt föraren. Om hunden lämnar föraren men självmant vänder eller backar tillbaka ska detta anses likvärdigt med att föraren återkallat hunden. Vid framföringen till sändplatsen i rapportmomentet kan hunden endast ha ansetts tjuvstarta om den kommit ut på sträckan, det vill säga passerat sändplatsen. I praktiken innebär det att om hunden går riktigt dåligt vid framföringen kommer kanske inte betyget på den stationen att skilja sig så mycket från det om hunden tjuvstartat.

Som tävlingsledare kan man tänka på att ordern till föraren att sända hunden kanske måste upprepas då hunden väl kommit under kontroll igen.

Omsändande

En hund skickas, men stannar till inom stationsområdet. Föraren kallar då tillbaka hunden till sidan och skickar iväg hunden en gång till. Hunden hinner lämna stationsområdet inom 1 minut efter (det första) sändandet. Detta är ett omsändande vilket ger underkänt, precis som vid andra moment (apportering, budföring mm) där hunden ska skickas från förarens sida för att utföra något. Det går inte att jämföra med

uppletande- och sökmomenten där hunden kan skickas ett antal gånger.

Hunden ska ha rapporthalsband vid rapportföring

Hur bedömer man om en hund vid sändandet inte får på sig rapporthalsbandet (föraren misslyckas med att sätta på den vid sändandet)? Om hunden hinner lämna föraren räknas det som tjuvstart. Om hunden då kan återkallas inom tio meter och sänds igen med rapporthalsbandet är max-betyget 6. Om hunden går iväg mer än tio meter utan halsbandet underkänns den. För hund som tappar halsbandet på sträckan sker inget betygsavdrag enbart av den anledningen. Hunden ska föras med nytt rapporthalsband innan den får sändas på nytt.

Föraren får vänta vid sändplatsen

Föraren kan stanna vid sändplatsen under en minut innan plats lämnas för nästa ekipage (gäller av rättviseskäl även sist startande). Om föraren under den tiden ser hunden utanför stationsområdet och kommenderar iväg den, eller om föraren kommenderar "i blindo", måste detta anses som ett fel som ska återspeglas i betyget.

Bedömningsprinciper (bland annat ojämnt tempo)

Rapportföringen skiljer sig i åtminstone ett avseende från alla övriga moment vid bruksprov. Bedömningen är nämligen relativ, vilket innebär att betyget för en identisk prestation kan variera avsevärt, beroende på övriga hundars prestationer. Normalt är strävan att en viss prestation alltid och för alla domare ska ge åtminstone ungefär samma betyg men det gäller inte för den i rapportföringen viktiga faktorn totaltiden. Hundarna i varje klass jämförs här med varandra och domarna räknar för varje hund fram en tidsdifferens i förhållande till den kortaste tiden. Denna tidsdifferens omvandlas sedan med hjälp av en tabell i reglerna till ett max-betyg. I elitklass är indelningen så noga som på halvbetyg, i de övriga klasserna på helbetyg. Reglerna anger att domarna först ska fastställa dessa betyg och först därefter väga in sina övriga iakttagelser.

I de fall reglerna anger max-betyg för ett fel så innebär det inte att si eller så många betygsenheter ska dras av för felet oavsett hundens prestation i övrigt utan det är snarare ett sätt att gradera fel. Man kan således inte för ojämnt tempo mekaniskt dra av en enhet från max-betyget enligt totaltiden. Ett exempel är en hund med max-betyg 7,5 efter kontrollen av totaltiderna, ojämnt tempo men i övrigt inga noteringar. Gångbara slutbetyg är där rimligen 6,5 och 7.

Att helt låta bli att dra för det ojämna tempot bara med hänvisning till att hunden redan har betyg under 9 måste ses som fel.

Ett annat exempel är en hund med max-betyg 5 enligt totaltiden, ojämnt tempo och i övrigt inga noteringar. Där kan det vara rimligt att domarna låter det ojämna tempot rymmas inom betyget 5. Ett ojämnt tempo innebär ju alltid någon sorts påverkan även på totaltiden, för hunden i exemplet är den avsevärd. Viktigt under alla förhållanden är att

domaren kommer fram till sitt betyg genom en samlad bedömning av hundens prestation, givetvis med hänsyn tagen till reglernas anvisningar.

Ojämnt tempo

Domarna har här att ta hänsyn till reglernas definition, och konsekvenserna av den. Definitionen är att en hund anses ha ojämnt tempo om den använder sig av en längre tid på en kortare sträcka (det kan förstås också uttryckas så att den använder kortare tid på en längre sträcka).

Lämpligen sker kontrollen så att tiden för sträckan B-A (den kortaste sträckan) jämförs med övriga sträcktider. Om det finns en kortare tid på någon av de övriga sträckorna så är det ojämnt tempo. I lägre och högre klass är kontrollen slut i och med detta.

I elitklass måste också tiden för sträckan A-D (den längsta sträckan) jämföras mot övriga sträcktider. Om det finns en längre tid på någon av de övriga sträckorna så är det också ojämnt tempo.

Det förtjänar kanske att påpekas att ojämnt tempo inte kan baseras på att jämföra tiderna på de lika långa sträckorna A-C och C-A.

Konsekvensen av ojämnt tempo är max-betyg 9. Det är alltså alltid fel att sätta ett högre betyg än 9. För övrigt får detta ganska ringa fel vägas samman med övriga neddrag. Det finns knappast skäl att gradera det ojämna tempot så att det ensamt skulle kunna motivera ett neddrag till lägre än 9. Ojämnt tempo innebär ju oftast också någon grad av tidsbelastning.

Ojämnt tempo ska enligt reglerna inte ge högre betyg än 9 på sträckan. Detta gäller förstås bägge domarna eftersom de i det här avseendet gör samma iakttagelser. Liksom för övriga fel anges inte något fast avdrag utan felet graderas. Max-betyg 9 innebär ett smärre fel men det måste givetvis kunna påverka betyget även om hunden av andra skäl hamnar på betyg 9 eller därunder. När det gäller godkänt eller underkänt kanske det blir så att en hund som av andra skäl skulle hamna på betyg 5 får behålla detta betyg även sedan det ojämna tempot räknats in. När det gäller de höga betygen så ligger det närmast till hands att avdraget blir en enhet, medan det längre ner i betygsskalan även kan tänkas bli en halv enhet.

Lågt tempo till eller från stationen

En **fråga är om** hund som går ut från, eller kommer in till, en station i lågt tempo ska erhålla betygsneddrag för detta. Det handlar då inte om det tidsneddrag hunden eventuellt kan åsamka sig genom det låga tempot, utan om domaren på den aktuella stationen ska dra något ytterligare. Om hunden målmedvetet påbörjar rapportföringen respektive kommer in till stationen så finns inget skäl att reducera betyget bara beroende på hundens tempo. Detta även om man som domare med ledning av hundens sträcktid kan räkna ut att hunden under större delen av sträckan måste ha hållit ett väsentligt högre tempo. I så fall skulle man också reducera betyget för hund som går ut eller

kommer in i högt tempo men där tiden indikerar att hunden knappast kan ha hållit det tempot hela tiden.

En annan sak är det dock om hunden till exempel stannar, för att sedan gå vidare med eller utan förnyat kommando från föraren. Detta måste ses som fel och påverka betyget. Domaren bör dock nöja sig med att iaktta vad som händer tills hunden lämnat stationsområdet och inte bedöma det som eventuellt kan iaktas ute på sträckan i övrigt.

En hund "försvinner" på en sträcka

Hur ska man förfara då en hund "försvinner" på en sträcka? Man bör då vänta med att börja sända igen tills max-tiden utgått. Detta hindrar inte att tävlingsledaren börjar planera för sändningen. Vidare förflyttning från B- eller C-station och upprättande av ny station kan ske utan inväntande av max-tidens utgång.

Att locka på inkommande hund

Föraren har rätt att locka på hunden då den kommit inom stationsområdet men hur mycket aktivitet tillåts? Får föraren exempelvis vifta med godis eller springa iväg från mottagningsplatsen? När det gäller lockande vid mottagandet så ska det ske på ett sådant sätt att inte övriga hundar störs för mycket. Det ska även kunna fungera då flera hundar tas emot samtidigt. Ropande är väl det normala, kroppsspråk (böja sig ned, lätt handklappning) likaså. Föraren ska dock ta emot hunden vid den anvisade platsen och inte springa därifrån.

Godis får endast ges vid uppkopplingsplatsen och inte användas vid platsen för mottagandet.

Om en hund kommer in från "fel" håll, när får den då kallas på? Oberoende av från vilket håll hunden kommer in, har föraren rätt att utan neddrag locka på hunden då den kommit inom stationsområdet (ca 50 meter från mottagningsplatsen). Lockande på längre avstånd ger max-betyg 9, men det måste då förutsättas att hunden är på väg in mot stationen, eller är i stationens omedelbara närhet. För att kunna locka på en hund då den är långt, kanske flera hundra meter från stationen, torde en förare behöva använda så hög röstvolym att risk föreligger att andra hundar påverkas (i positiv eller negativ riktning), och det kan alltså inte accepteras.

Hund som kommer in till station ska av säkerhetsskäl omedelbart tas om hand och det ska inte ges möjlighet för förare att dra ut på tiden vid detta tillfälle. Tävlingsledaren ska ge tydliga anvisningar i detta avseende.

Sökmoment

Allmänt

Visselpipa

Det är tillåtet att använda visselpipa vid sökarbetet. En överljudspipa (inte hörbar för människan men väl för hunden) får anses användas då föraren stoppar den i munnen.

Hur bära kopplet under sökarbetet?

Kopplet får inte bäras i handen men det behöver inte vara osynligt för hunden. Det kan alltså bäras runt midjan, över bröstet eller delvis stoppas ned i en ficka.

Markering med rulle

För sökhunden finns två alternativa markeringsätt, vanligen kallade skall eller rulle.

Rullen ska användas så att hunden genom att återvända med rullen i munnen talar om för föraren att den funnit figurant. Bortsett från denna situation (att hunden bär rullen i munnen från figuranten till föraren) ska rullen bäras hängande i halsbandet. Det gäller även vid påvisningen. Hunden skall före påvisningen antingen självmant eller som vid apportering på kommando släppt rullen.

Hantering av sökrullen

Reglerna föreskriver att den s.k. rullhunden vid markering av figurant ska "gripa en i halsbandet hängande rapportrulle". Vissa typer av sökrullar är fastsatta med två fästen i halsbandet, så kallad norskrulle. En sökrulle får inte spännas så kort att den inte kan greppas av hunden. (Anledningen till att en förare kanske vill spänna upp rullen efter markering av tredje figuranten, skulle kunna vara att förhindra eventuell blindmarkering vid fortsatt sökarbete, vilket sker i elitklass.)

På samma sätt som att föraren vid apportering inte tillåts ta tag i halsbandet för att få hunden att släppa föremålet, får rullen och/eller halsbandet inte knäppas upp vid rullens avlämnande, utan hunden ska leverera rullen antingen självmant eller som vid apportering på kommando. Momentet underkänns om rullen och/eller halsbandet knäpps upp vid rullens avlämnande.

Föraren får ta rullen från hundens mun, men om föraren använder tvång/handpåläggning för att få ut rullen ur hundens mun, blir momentet underkänt.

Om en "olycka" har inträffat, exempelvis om rullen har fastnat, och dess säkerhetsspärr lösts ut, får föraren givetvis åtgärda felet.

Påvisningskoppel

I rullhundens markering ingår även en påvisning då föraren enligt regeltexten "kopplar hunden och låter den på kommando "Visa" föra sig till figuranten". Det finns inget skrivet om vad hunden ska kopplas i. Det kan vara praktiskt att använda ett längre koppel än

vanligt eller en kort lina (max fem meter) eftersom hunden självständigt ska vägleda föraren som i sin tur kan behöva lite "snubbemarginal". Så länge det inte dyker upp några attiraljer som tar över sökarbete eller markering från hunden behövs inga ytterligare förtydliganden.

"Lösa installationer" i sök

Det är figurantens, och i förlängningen tävlingsledarens, ansvar att se till att lösa föremål, till exempel liggunderlag eller kamouflagenät, tas med in till stigen.

Läs mer om "installationer" under rubriken "Uppläggnings" nedan.

Bedömning

Bedöma helheten eller detaljerna?

En hund behöver inte sitta vid vänster sida då den skickas ut på ett sökslag. Inte heller ska måttligt beröm då hunden till exempel återvänder med sökrullen innebära betygsneddrag. Sökrullen behöver inte avlämnas som vid apportering, utan det räcker med att hunden återvänder till föraren med den.

Det är viktigare att låta de stora dragen i hundens arbete avgöra betyget i stället för de små detaljerna.

Hund som söker då föraren ropar

Ibland diskuteras om det ska anses som fel om en hund, då föraren ropat på den, lokaliserar och markerar figurant. Det sägs inget om att hunden ska prövas i att "ropas av" från figurant och de flesta förare ropar väl på hunden med avsikten att den ska arbeta sig tillbaka mot föraren, inte avbryta sökarbetet och komma direkt till sidan. Brister i kontakt mellan förare och hund kan i allmänhet konstateras ändå.

Systematik

Idealet är en hund som efter förarens dirigerings söker av bit efter bit av området. Att föraren anvisar en sektor som hunden självständigt arbetar inom tills föraren eller hunden tar kontakt igen handlar om den rätta avvägningen mellan dirigerbarhet och självständigt arbete. Att en hund, som ute på ett sökslag får vittring av en figurant, ska lokalisera och markera figuranten, är helt klart.

Tävlingsmomentet är ett arbetsprov där föraren ska visa att hunden, utan onödigt slöseri med tid eller energi, kan söka igenom området systematiskt efter förarens dirigerings.

När det gäller antal funna och markerade figuranter får man nog snarare se det som ett fel om hunden inte hittar alla, än att allting är bra om hunden inte missar någon figurant.

Vindriktning och att hunden ska arbeta på fullt djup

Ibland framförs åsikten att om vinden ligger rätt så kan hunden i stort sett avsöka en sida

av området gående på stigen. Det är säkert så att hunden under gynnsamma vindförhållanden från stigen kan få vittring av en figurant i områdets ytterkant. Ett sökområde ska enligt anvisningarna vara beläget i starkt kuperad och betäckt terräng. Försök har visat att det är väldigt svårt att under sådana förhållanden från en mittstig avgöra eventuell vindriktning 50 meter från stigen. Detta talar för att en hund måste arbeta ut i områdets fulla djup även om den i början av ett slag har vinden mot sig.

Förare går med hunden längs stigen

Föraren har rätt att, utan betygsneddrag, transportera hunden på mittstigen, till exempel till ett lämpligt ställe för att skicka ut hunden. Ett sökarbete som mest består av transporter på stigen uppvisar ofta andra brister, exempelvis oavsökt område, som påverkar betyget.

Markering av större föremål i sökrutan

Enligt reglerna tillåts en hund att markera även större föremål (jacka, ryggsäck eller dylikt) som påträffas i området. Detta har en praktisk anknytning, då ett sådant föremål kan vara av stort intresse för en spaningsledning. Dock avses inte att hundarna ska prövas i detta genom att arrangören placerar ut den typen av föremål. Så vitt möjligt ska tävlingsmomentet begränsas till sök efter person.

En situation som skulle kunna uppstå är att en utomstående person (till exempel en bärplockare) lämnar föremål efter sig i området utan att själv finnas i omedelbar närhet.

När får föraren lämna stigen vid markering?

För att en förare ska få lämna stigen måste hunden ha påbörjat en markering. Hunden ska alltså ha skällt respektive återvänt till föraren med rullen. Vid skallmarkering räcker det med ett enda skall, senare uppehåll i skallgivningen får belasta markeringen. Vid rullmarkering ska hunden ha återkommit till förarens närhet med rullen, om den spottar ut rullen en bit från föraren så ses det som en brist i markeringen men hindrar inte att hunden kopplas upp och får påvisa. Man kan tänka sig att en skallmarkerande hund står vid figuranten och gnäller eller att föraren ser hunden som står och viftar på svansen. I sådana fall ska domarna inte tillåta föraren att lämna stigen eftersom någon markering inte påbörjats.

Likaså kan man tänka sig att en rullmarkerande hund återvänder utan rullen i munnen men föraren anser sig se på hunden att den funnit figurant. Domarna ska då inte tillåta uppkoppling och påvisning.

Blindmarkeringar

Om föraren inte lyckas lokalisera den skällande (eller tigande) hunden utan stannar länge, eller förflyttar sig mer eller mindre planlöst i området, är det upp till domarna att avbryta och säga åt föraren att gå tillbaka till stigen. Det räknas då som en blindmarkering.

Samma gäller vid påvisning med rullmarkerande hund. Om hunden inte längre leder föraren eller gör det på ett planlöst sätt så avbryts påvisningen och hund och förare får gå tillbaka till stigen. Även detta räknas som blindmarkering.

Domarna bör inte vara för snabba med att avbryta. Det kan vara så att hunden hittat en person som inte hör till tävlingen och att då direkt avbryta för att "därute ligger det i alla fall ingen figurant" kan vara ett stort misstag. En rullmarkerande hund kan också välja konstiga vägar till och från figuranten. Det ställs inga krav på att hunden ska påvisa samma väg som den tog sig till eller kom från figuranten. Huvudsaken är att påvisningen är målmedveten och effektiv.

Det ställs inga krav på att hunden ska gå någon speciell väg i förhållande till sitt tidigare arbete utan det är tillräckligt att den målmedvetet leder föraren till figuranten. Om hunden inte längre leder föraren eller om den gör det planlöst genom området är det domarnas sak att avbryta. Det kan tyckas att föraren skulle få använda sin tid efter eget gottfinnande men om hund och förare får springa omkring för länge i området kan det lätt bli en fråga om sök i koppel vilket inte är meningen.

Blindmarkering eller "fjärrmarkering"?

Vindriktningen i ett starkt kuperat terrängparti kan variera väsentligt, både mellan olika ställen och över tid. Ibland misstänker domarna att en rullhund egentligen inte tagit rullen hos figuranten men trots det visat på korrekt. Här finns det skäl till ännu större försiktighet. Hunden har kanske "fjärrmarkerat" figuranten, ett beteende som oftast kan vara mycket riskfyllt men kanske just denna gång fungerade bra. Om domarna hävdar att hunden egentligen blindmarkerat så leder det till avdrag för såväl det felet som för en missad figurant ty den figurant hunden påvisade måste ses som förbrukad. Domarna måste alltså ha mycket bra underlag för att kunna göra en sådan bedömning.

Det kan påpekas att föraren inte kan undvika en blindmarkering genom att inte koppla upp hunden som återvänt med rullen.

Vägledande skallmarkering

Anvisningarna säger att den skallmarkerande hundens markering ska vara vägledande. Som domare ska man inte enbart se på hur föraren i det speciella fallet vägleds till figuranten. I en situation där en förare med hjälp av tur eller lokalkännedom springer rakt ut till en hund som bara gett ett fåtal ska brister i skallgivningen ändå anses föreligga.

Föraren bestämmer förflyttning vid avhämtning - skallmarkerande hund

Då föraren lämnat stigen för att avhämta en skallmarkerande hund är det föraren som bestämmer hur förflyttningen ska ske: väg, tempo, eventuella pauser. Om det skulle vara så att föraren exempelvis på grund av hörselnedsättning kan behöva lite längre tid på sig att lokalisera hunden bör det inte belasta betyget så länge hunden inte brister i skallgivningen.

Domaren kontrollerar avhämtrandet av figuranten

En sökhund ska markera funnen figurant. Man fäster vid bedömningen vikt vid att markeringen är fullgod. En skallmarkerande hund ska ge vägledande skallgivning och en rullmarkerande hund ska utan tvekan påvisa figuranten. För att domarna ska kunna kontrollera hur hunden fullgör sina markeringar krävs oftast att de följer efter föraren vid avhämtrandet av figuranten. Domarna bör inte vara närmare föraren än vad som krävs för att se vad som händer.

Om hunden uppträder så att föraren vägleds till figuranten har domarna endast problemet att ta ställning till eventuella smärre brister i markeringen.

Vem säger till figuranten att komma fram ur sitt gömsle?

Detta är en uppgift för domaren och det är lämpligt att på morgonen ha en genomgång med figuranter, och tävlande om hur framtagningen ska gå till.

Föraren anvisar var figuranten ska finnas och drar sig därefter tillbaka med hunden under kontroll. Därefter säger domaren åt figuranten att komma fram och ger den hjälp som kan behövas med till exempel öppning av luckor. Föraren har ingen skyldighet att lista ut hur figuranten ska tas fram, eller hjälpa figuranten ut ur gömslet. Hundens uppträdande då figuranten tas fram ingår i bedömningen.

Återförandet av figurant till mittstigen

Hunden ska vara under kontroll men behöver inte alls gå som vid fritt följ. Föraren har ibland bestämda åsikter om i vilken ordning de inblandade ska gå. Vissa vill ha figuranten först, andra vill ha figuranten bakom hunden. Figuranterna bör vara lyhörda för förarens önskemål i det här avseendet.

Domaren avgör själv sin placering vid återgången.

Ett måhända hypotetiskt fall som skulle kunna inträffa är att föraren vill ha funktionärerna bakom sig och sedan går extremt långsamt. Då tar lämpligen domaren över och går i normal takt ner till mittstigen varefter klockan startas när funktionärerna är tillbaka.

Vägen från påvisningen tillbaka till mittstigen

Grundregeln för sökandet är att föraren anvisas en mittstig att avancera längs med. Avancemanget innebär att föraren inte får gå tillbaka på mittstig. Det kan hända att hunden vänder tillbaka i området och markerar en figurant som föraren redan passerat. Vid återförandet av denna figurant möter det inget hinder att föraren går genaste vägen till mittstigen men sökandet får inte påbörjas förrän föraren förflyttat sig åtminstone till utgångspunkten för avhämtrandet/påvisningen.

Om hunden markerar längre fram i området så kan likaledes återförandet ske rakt ner till mittstigen och föraren kan då påbörja sökandet där om så önskas, eller på något annat ställe mellan denna punkt och utgångspunkten för avhämtrandet/påvisningen.

Betyg för både blindmarkering och missad figurant

Reglerna anger inget max-betyg för situationen då en hund både gjort en blindmarkering och missat en figurant. Felen ger var för sig max-betyg 7. Rimligen finns det ett utrymme för att godkänna en hund som noterats för bägge men marginalen för ytterligare anmärkningar är då liten. Det förekommer också att domare inte räknar det som två fel utan att "figuranten blev en blindmarkering" i stället. Det gäller väl speciellt om domaren känner sig övertygad om att hunden hittat figuranten och tagit rullen där men sedan inte påvisar. Dock är det även då så att hunden gjort två fel: blindmarkering och missad figurant. Man kan jämföra med hunden som senare återvänder till figuranten och då gör en korrekt markering.

Figurantens agerande

Figuranterna ska ha fått tydliga instruktioner så att de vet vad som förväntas av dem. I reglerna står det skrivet en del om hundens uppträdande hos figurant. Domarna bör tänka på att det inte är den aktuella figurantens upplevelse av situationen som avgör betyget. Figuranten ska endast tala om hur hunden uppträtt, och domarna får sedan ta ställning till hur en funnen person sannolikt uppfattat hundens agerande.

En figurant kanske blir mer eller mindre rädd och uppträder därefter. På SBK-figuranten ställs dock kravet att han/hon trots eventuell rädsla uppträder enligt anvisningarna. Om en hund går till angrepp mot en sökfigurant har denna givetvis rätt att freda sig. Hunden blir då diskvalificerad och rapport om oacceptabelt beteende ska upprättas.

Domarna frågar figuranterna

Under sökarbetet händer det inte sällan att domarna anar att hunden betett sig på ett visst sätt men de är inte riktigt säkra. Någon total vetskap om vad som har hänt ute i området går inte att få (förutsatt att området uppfyller reglernas krav). Domarna kan begära upplysningar från figuranterna om deras iakttagelser. Det görs ofta vad gäller hundens uppträdande mot figuranten, denne ska då inte redogöra för sin uppfattning om hunden (snäll, hotfull etcetera) utan bara beskriva hundens beteende. Det är sedan domarnas sak att ta ställning till om hundens uppträdande ska orsaka betygsneddrag.

Hur hunden uppträder precis invid, kanske i fysisk kontakt med, figuranten bör denne kunna ge god upplysning om. Större försiktighet måste iakttas när det gäller vad hunden gjort eller inte gjort längre ifrån figuranten. Figuranternas placering (dolda, delvis dolda etcetera) gör att de ofta inte har speciellt bra uppsikt över omgivningen. Områdets kupering kan göra synfältet begränsat även för en öppet placerad figurant. För att domarna ska kunna dra slutsatsen att hunden hittat men lämnat figuranten för att sedan återvända och komma till markering måste krävas att hunden tydligt tagit kontakt med figuranten. En hund kan annars komma mycket nära en figurant men om vinden ligger "fel" så uppmärksammar inte hunden den orörliga figuranten.

Brister i markering?

I lägre klass skickas en hund rakt ut i början av området. Den försvinner över en liten bergklack men kommer snart tillbaka med rullen. Vid påvisningen går hunden rakt ut över berget och vinklar sedan in i området och visar föraren till en figurant i slutet av området. Den figuranten, som är delvis dold, har varken hört eller sett hunden i närheten tidigare. Föraren skickar vid återkomsten till stigen ut hunden på samma ställe igen. Hunden kommer även nu tillbaka med rullen och visar på rakt ut till en figurant i början av området. Denna figurant, också delvis dold, uppger att hunden varit där två gånger och tagit rullen. Efter första gången skymtade figuranten hur hunden vid påvisningen försvann bortåt i området. Hunden tar sedan också tredje figuranten och det är dags för domarna att ta ställning till det inträffade.

Resonemang:

Det ligger väl nära till hands att tro att hunden bägge gångerna tagit rullen hos figuranten i början av området men vid första påvisningen fått vittring av den längre bort (ca 75 m) liggande figuranten och visat dit. Rent teoretiskt skulle man kanske kunna leda det i bevis men knappast i praktiken. Det finns gott om tillfällen då hunden inte iakttas av vare sig figuranter eller domare. Det man kan konstatera är dock att hunden brister i markeringen av den i början av området liggande figuranten. Neddraget bör bli ganska stort men givetvis mindre än om hunden inte markerat figuranten över huvud taget. Försiktighet rekommenderas när det gäller att avgöra vilken som är "rätt" figurant i fall som det ovan beskrivna. Försiktigheten gäller såväl figuranternas utsagor som vad hunden haft för sig under perioder då den varit utom synhåll.

Vem avgör om den rullmarkerande hunden markerar?

Föraren säger till tävlingsledaren att "hunden markerar", men hunden har inte någon rulle i munnen när den kommer in. Hur ska det hanteras av domarna, får hunden påvisa?

Regeltexten anger att "föraren till rullmarkerande hund har rätt att uppmärksamma tävlingsledaren på att hunden är på väg in med rullen och då ska klockan stoppas". Eftersom föraren ska "uppmärksamma tävlingsledaren ..." tolkas det på så sätt att tävlingsledaren (eller en av domarna) också ska se att hunden har rullen i munnen. Det räknas då som en markering, och regeltexten "Tappar hunden rullen på väg till föraren betraktas detta icke som blindmarkering, betyget ska dock reduceras" gäller.

Vid vilket avstånd får hunden släppa rullen för att få påvisa?

Avståndet är inte specificerat. Men om föraren har uppmärksammat tävlingsledaren (eller domaren) på att hunden är på väg in med rullen, och klockan har stoppats, räknas det som markering, och påvisning får göras.

Oavsett om föraren har uppmärksammat tävlingsledaren (eller domaren) på att hunden är på väg in med rullen, eller inte, gäller regeltexten "Tappar hunden rullen på väg till föraren betraktas detta icke som blindmarkering, betyget ska dock reduceras." Markeringen räknas som "sämre", ju längre avståndet är till föraren då rullen tappas. I

förarens omedelbara närhet är det inget fel alls.

Uppläggnig

Dold sökfigurant – räcker kamouflagenät?

En dold sökfigurant ska hunden endast kunna etablera vittringskontakt med. Hunden ska inte före eller under markeringen kunna se, eller komma in till, figuranten. Det ställs inga krav på att föraren sedan ska klura ut hur figuranten ska tas fram ur sitt gömsle. Det räcker med att det av hundens markering framgår var figuranten ligger. Domaren säger åt figuranten att komma fram.

En av figuranterna i lägre och högre klass ska vara "så dold att den ej är fullt synlig"? Hur vill vi att figuranten ska döljas? Räcker ett kamouflagenät över hela eller halva kroppen?

Svar: nej, det räknas som öppen figurant.

Kamouflagenät kan användas på figurant för att dölja glada färger, men även om figuranten är helt dold av kamouflagenät räknas den ändå som öppen. Begreppen "Dold" och "Så dold att den ej är fullt synlig" betyder att det behövs ett naturligt skydd.

Sökfiguranter, placering och grad av synlighet

Det finns ett antal mer eller mindre kreativa sätt att placera och dölja sökfiguranter som kan vara intressanta vid träning och förberedelse för praktisk insats men som av olika skäl är olämpliga vid tävling. Ett exempel är högt placerade figuranter (träd, jaktorn eller liknande) där vittringsspridningen kan vara sådan att hunden inte säkert kan få vittring av figuranten inom det markerade tävlingsområdet. Lokaliseringen av en sådan figurant, om hunden fått vittring, kan också bli betydligt mer komplicerad än vi avser att prova vid tävling. När det gäller figurantlegans höjd över marken bör den inte överstiga någon meter, en låg trädkoja skulle alltså kunna vara acceptabelt. Om man går åt andra hållet, under markytan, finns det knappast några problem med spridning av vittringen, den kommer att sippra upp. En figurant kan alltså mycket väl placeras i en grävd eller naturlig grop, med eller utan lock ovanpå. Någon mera avancerad underjordisk konstruktion som hunden kan komma ner i ska undvikas då en skallmarkering ska kunna höras tydligt.

När det gäller grad av synlighet är det lite knepigare. Enklast är nog den helt dolda figuranten där hunden bara ska kunna få vittringskontakt, den ska alltså inte kunna se eller känna figuranten. Det senare innebär att det inte räcker att bara vira in figuranten i något (skynke, kamouflagenät eller motsvarande) utan det ska finnas något hårt "skal" (till exempel stängd låda eller koja) runt figuranten. Den andra ytterligheten är det man kallar öppen figurant. Den termen infördes i reglerna 2002 och tanken var att man skulle säkerställa att hunden inte ofredade figuranten bara för att denna var åtkomlig. Vid en öppen figurant ska det alltså finnas möjlighet för hunden, oavsett hundens storlek, att nå fram till figuranten. Den möjligheten kan ofta även finnas hos de så kallade halvdolda figuranterna men viktigare är där att hunden inte förrän i slutskedet av lokaliseringen av figuranten ska kunna ha hjälp av synsinnet. I övrigt tänker man sig där att figuranten

delvis döljs av en tät gran, öppen koja eller liknande och inte bara viras in i något. Kamouflagenät eller -kläder kan förstås användas för att försvåra för hunden att på långt håll få syn på en figurant eller ett gömsle.

Om man tillämpar ovanstående på hängmatta ska den alltså inte användas högt placerad, den räcker inte för att dölja en lågt placerad figurant och, om figuranten placeras i hängmattan, blir åtkomligheten hos en öppen figurant för dålig.

Vad beträffar figurantens kroppsställning nämns i appellklass att den ska vara antingen sittande eller liggande. Detta kan med fördel tillämpas i de övriga klasserna också, det är lättare att dölja en sittande/liggande figurant och även vilsammare för figuranten att slippa stå i kanske flera timmar.

Man bör i detta sammanhang också tänka på att enligt reglerna bestämmer tävlingsledaren arrangemangen men med tillgodoseende av domarnas och överdomarens särskilda önskemål. Domarna behöver alltså inte påpeka något uttryckligt förbud mot hur en figurant placeras eller döljs, det räcker att de känner tveksamhet så kan de begära en ändring.

Sökrutans beskaffenhet

Terrängen ska i lägre till och med elitklass vara starkt kuperad och betäckt. Är den det, och arrangören gjort ett bra arbete med att placera figuranterna så att det ställs krav på både sökarbete och markering, blir domarnas arbete lättare och betygen mer rättvisande. I reglerna finns en anvisning om att sökrutan bör pröva "hundens förmåga att lokalisera figuranterna under komplicerade förhållanden".

För sökrutorna anges i reglerna bredd- och längdmått. Det innebär att rutan ska vara i princip rektangulär (kvadratisk i lägre klass). Mittstigen behöver inte vara snörrät utan kan slingra fram, men kraftiga riktningsförändringar (till exempel 90-graders vinkel) måste anses strida mot reglerna.

Domarna har möjlighet att avlysa en tävling om sökområdet inte kan anses uppfylla reglernas krav på "starkt kuperad och betäckt terräng". Även figurantlegorna är av betydelse men där finns oftast möjligheten att rätta till eventuella brister. Även om domarna bestämmer sig för att använda en bana de känner sig tveksamma inför bör det inträffade rapporteras till distriktet och följas upp inför kommande tävlingar.

Tyvärr är det så att många sökbanor inte alls håller måttet. Klubbar som bemödar sig om korrekta arrangemang kan riskera att inte få några anmälningar. Reglernas krav på betäckt och starkt kuperad terräng måste beaktas så att hundar som är terränggående även när det tar emot premieras. Mer möda behöver också ofta läggas ner på såväl figuranternas placering i området som på själva figurantlegorna. Det måste även finnas en variation så att inte samma område används år efter år.

"Fasta installationer" i sökrutan

Tävlingsledaren/arrangören ska vara noga med att figuranterna tar med sig liggunderlag

etcetera tillbaka till stigen. "Fasta installationer" som till exempel kojor finns givetvis kvar i området.

Sökhundsreglerna talar om att hund tillåts markera även större föremål (jacka, ryggsäck eller dyligt) som påträffas i området. Därför bör arrangören inte ge legorna en utformning som kan förväxlas med "större föremål", vilket kan bli fallet med till exempel ett mindre tält.

I tveksamma fall bör domarna konsulteras i förväg.

Legor som inte används

Det är tillåtet att ha dolda legor som inte ska användas i den aktuella klassen i sökrutorna. Dessa legor bör vara öppna så att hundarna lätt kan konstatera att det inte finns någon person i dom. I en sökruta kan det ju finnas andra fasta installationer t.e.x. gömslen för jakt som inte går eller tillåts att plockas bort, vilket är likvärdigt med dolda legor som inte används i den aktuella klassen. Om en lega som ej används skulle råka vara stängd så är det dock ej så graverande att det skulle kunna anses som ett tekniskt fel då man måste kunna förvänta sig att hunden bör kunna avgöra om en person befinner sig där eller ej.

Avvallningens betydelse

Avvallningen är inte till för att hålla hunden inom området utan för att göra förhållandena mera likvärdiga för de olika hundarna. Om man under inläringen använder avvallning som en hjälp för att få hunden att söka inom ett begränsat område, måste man givetvis innan hunden kan anses vara klar för tävling eller praktisk insats se till att hunden dels kan arbeta inom ovallet område, dels inte driver i väg för att avvallningen sträcker sig långt bort. Om man ser praktiskt på användningen av en sökhund så kan man knappast göra sig beroende av att få ett avvallat område för hunden att hålla sig inom.

Patrullmoment

Allmänt

Patrullering

Patrullering sker i två moment; "Patrullering med spårupptag" och "Patrullering". Syftet är att ekipaget, utan att bli upptäckt, ska kontrollera om "fiende" finns i terrängen. Föraren bör till exempel göra halt vid skiftningar i terrängen (öppen, täckt, höjder och liknande) och innan korsningar.

Markering

Markeringar sker i samband med två moment; "Patrullering med spårupptag", där ett

korsande spår markeras, samt "Patrullering", där markering av ljudfigurant och vindfiguranter sker.

Låg ställning

Regelboken anger att: "vid start av patrullering med spårupptag samt patrullering gäller att föraren intar låg ställning (knästående)."

Låg ställning innebär att föraren går ned i knästående med minst ett knä i marken (alternativt sitter på rumpan). Att endast huka sig är inte godkänt.

Om föraren inte går ned i låg ställning (knästående) underkänns markeringarna. Går föraren inte ned i låg ställning vid till exempel terrängskiften, dras någon enhet (1-2) på betyget för metodiken.

Bedömning

Tystnad

I samtliga patrullmoment gäller att för högsta betyg får hund endast avge kortvarigt och dämpat gnäll. Om hunden vid något tillfälle gnäller högljutt eller avger ett skall ges ej högre betyg än 9. Om hunden gnäller ljudligt under längre tid eller avger flera skall reduceras betyget ytterligare. Hund som genom skall eller annat oljud verkar störande ska underkännas och med omedelbar verkan avstängas från fortsatt deltagande i provet.

Patrulleringsmomenten

Metodik är ett annat ord för taktik. Med metodik (eller taktik) menas nyttjande av terräng. I patrulleringsmomenten påverkas betygen – förutom nyttjande av tiden och samarbete hund/förare – även av förarens anpassning av tempot efter terräng och övriga förhållanden.

Övriga neddrag

I betygsättning tas hänsyn till samarbete. I samtliga moment påverkas betyget även av olydnad, ljud, hundens bristande engagemang, mm.

Patrullering med spårupptag

Ovallad patrulleringssträcka

I regeltexten anges för lägre och högre klass att "Patrullering får ske i båda riktningarna. Patrullering sker på ovallad sträcka." Ett annat sätt att formulera det är att spåret korsar ovallad sträcka. Det innebär dock inte att föraren kan förvänta sig patrullering på ovallad sträcka i det fall hunden inte har funnit spåret vid första sträckan, utan behöver gå patrulleringen i båda riktningarna. Patrullsträckan är bara ovallad från start och om hunden tar upp spåret vid första anträffandet.

Tidtagning

Maxtiden för momentet "patrullering med spårupptag" är 7 min (lkl, hkl) respektive 6 min (ekl). I den tiden ingår spårningen fram till momentet "Halten".

Hundens markering/upptag av spåret

I regeltexten (under rubriken Allmänt / Startkommando) anges bland annat att "Vid markering intar föraren låg ställning". Detta gäller dock inte vid hundens markering/upptag av spåret, Vid spårupptaget räknas det som markering då föraren med handen visar att hunden markerar spår. Det sker genom att handen läggs mot foten eller vaden. För högsta möjliga betyg ska föraren även visa med handen åt vilket håll spåret går. Därefter lämnar föraren patrullstigen för att följa efter hunden som tagit upp spåret. Föraren behöver alltså vid spårupptag inte gå ner i låg ställning.

Uppläggning

Spåret ska gå rakt över den tänkta patrullsträckan (90 grader) i minst 30 meter innan och 30 meter efter övergången.

Halten

Momentets start och slut

Momentet och tidtagningen startar då föraren efter tillsägelse från tävlingsledaren gjort halt. Momentet genomförs i låg ställning, gäller både hund och förare.

När två minuter förflutit byter föraren, på tillsägelse av tävlingsledaren, till spårsele och spårlina och fortsätter spårarbetet utan förnyad tillsägelse. Bedömning för moment "Halten" fortsätter tills hunden släpps på spåret. Påselning kan ske med stående hund.

Spårning

Apporterna i spåret

Spårläggaren ska i lägre och högre klass lägga ut fyra föremål (trä, metall och tyg) på spåret, därav ett vid spårets slut. I elitklass läggs fem föremål ut (trä, metall, tyg och plast). Alla nämnda materialtyper för klassen ska finnas på varje spår.

Vad det gäller träapporterna är såväl skogspinnar, "vanliga" spårapparter som andra träföremål tillåtna i samtliga klasser.

Patrullering, de tre delarnas uppläggning och bedömning

Patrulleringens tre delar

Som framgår av regeltextern börjar patrulleringen (och tidtagningen) då föraren på tävlingsledarens klartecken påbörjar startproceduren. Momentet är slut då max-tiden utgått eller ekipaget nått fram till patrullstogens slutmarkering. Momentet är uppdelat i tre delar: patrulleringens utförande (metodik), vindmarkering, ljudmarkering, och varje del bedöms för sig. Patrulleringens utförande (metodik) bedöms inte under tiden hunden bedöms i momenten vindmarkering eller ljudmarkering.

Tidtagning

Tiden stoppas inte under tiden markeringar pågår.

Start av markeringsmomenten

Om föraren går ner i låg ställning och visar riktning och vilken typ av markering hunden utför, har ett av markeringsmomenten inletts. Hundens (och förarens) agerande kommer att påverka betyget för vind- eller ljudmarkering, tills föraren väljer att fortsätta patrulleringen.

Betygsavdrag sker om föraren visar felaktig markering, till exempel om hunden markerar ljud, men föraren visar att det är en vindmarkering.

Blandad markering vind – ljud

Hund som vindmarkerar ljudfigurant som är i stillhet kan få fullt betyg utifrån markeringens kvalitet på vindmarkeringen. Är detta den bästa vindmarkeringen så räknas den. Om hunden senare markerar ljudfiguranten som förflyttar sig bedöms det utifrån markering av ljudfigurant, dvs med hänsyn till regeltext gällande ljudfigurant. Det är alltså möjligt med två betyg på en figurant.

Patrulleringens utförande (metodik)

Skott vid patrullering

I samtliga klasser avlossas ett (1) skott efter ca 50 meters patrullering av tävlingsledaren eller av denne utsedd funktionär. Riktlinjen är att skott sker cirka 25 meter från gruppen med ekipaget och funktionärer. Förslagsvis kan skytten – som kan vara tävlingsledaren - gå med på patrullstigen cirka 25 meter, och där stanna upp tills avståndet mellan skytt och gruppen nått ca 25 meter. Då avlossar skytten ett skott och går i kapp gruppen.

Markeringsarbete som inte bedöms under vind- eller ljudmarkering

Att signalera att hunden markerar innebär att föraren dels går ner i låg ställning, dels visar typ av markering och riktning. Om en hund markerar, men föraren inte signalerar att det är en markering, kommer hundens arbete, inklusive eventuella felbeteenden, att påverka betyget i momentet "Patrulleringens utförande (metodik)".

I regeltexten anges: ”Endast markering av en vindfigurant betygssätts. Markerar hunden på grund av vindförhållandena båda figuranterna ges hunden betyg med utgångspunkt från den bästa markeringen.” Arbete i samband med markeringar som inte betygssätts i momenten vind- eller ljudmarkering, kommer att påverka betyget i momentet ”Patrulleringens utförande (metodik)”.

Vindmarkering

Bedömning

Låg ställning, och visande av riktning samt vilken typ av markering som avses, är krav för att markeringen ska kunna bedömas. Missar föraren något av ovanstående räknas arbetet inte som en markering, utan kommer att bedömas under momentet ”Patrulleringens utförande (metodik)”.

För godkänt betyg krävs att hunden utför minst en markering av en av vindfiguranterna, d.v.s att föraren i anslutning till hundens markering går ner i låg ställning och visar riktning och vilken typ av markering hunden utför.

För högsta betyg krävs att hunden har en tydlig, ihållande markering, där man på hundens kroppshållning tydligt kan se riktningen för markeringen, tills föraren i låg ställning visat typ av markering och riktning.

Ljudmarkering

Bedömning

Låg ställning, och visande av riktning samt vilken typ av markering som avses, är krav för att markeringen ska kunna bedömas. Missar föraren något av ovanstående räknas arbetet inte som en markering, utan kommer att bedömas under momentet ”Patrulleringens utförande (metodik)”.

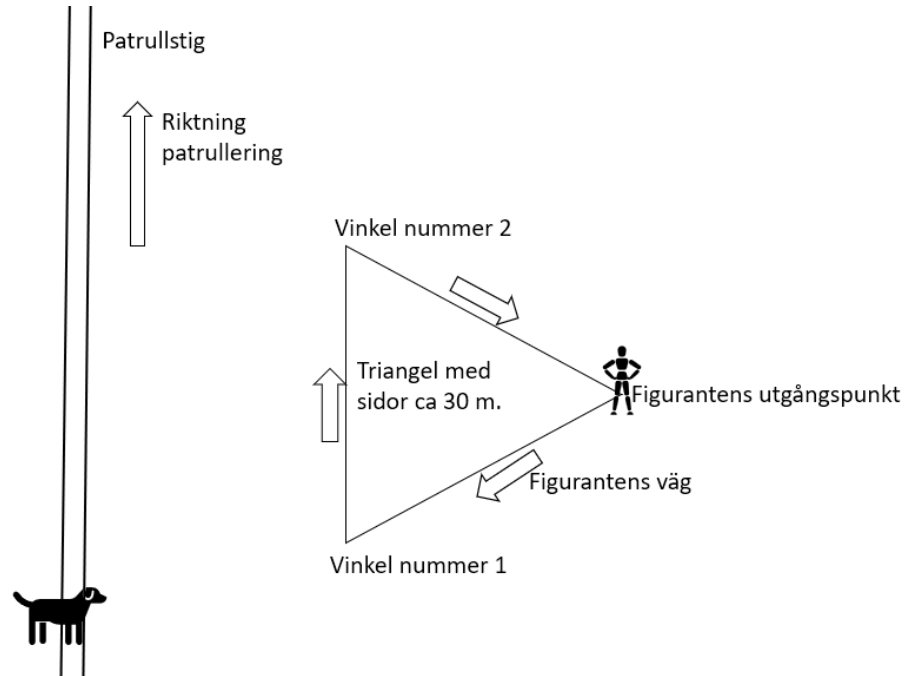
För godkänt betyg krävs att hunden utför minst en markering (enligt ovan) av ljudfiguranten.

Reglerna anger att ”För högsta betyg ska hunden tydligt markera figuranten och man ska på hundens kroppshållning tydligt se riktningen för markeringen. Om hunden sätter sig eller strävar ut vid markeringen bedöms detta likvärdigt.” För högsta betyg ska hunden dessutom tydligt påbörja markeringen av figuranten innan denne hunnit till vinkel nummer 1 (Se skiss under rubriken ”Uppläggning”). Med föraren i låg ställning ska hunden sedan tydligt följa figurantens väg tills denne nått utgångspunkten.

Hund som påbörjar markeringen av figuranten innan denne hunnit till vinkel nummer 1 och följer figurantens väg tills denne passerat vinkel nummer 2, men släpper markeringen innan figuranten nått utgångspunkten, kan tilldelas högst betyg 8.

Uppläggnig

Figuranten startar då hunden befinner sig i förlängningen av triangelns första sida (sträckan mellan utgångspunkten och vinkel nummer 1).

Kommunikation mellan ljudfigurant och tävlingsledare/domare

Kommunikation mellan ljudfiguranten och tävlingsledaren sker med användande av kommunikations-radio med hörsnäcka. Tävlingsledaren ger en tyst signal till ljudfiguranten då den ska börja röra sig. Ljudfiguranten ger sedan en tyst signal till tävlingsledaren vid passerandet av vinkel nummer 1, vinkel nummer 2 samt vid återkomsten till utgångspunkten. Tävlingsledaren upplyser domaren om signalerna.

Materiel

Apportvikter och hinderhöjder

I dokumentet "Rasförteckning med hinderhöjder och apportvikter" (SBK:s hemsida) finns en tabell med uppgift om vilken vikt på tunga föremålet respektive hinderhöjd hundar av olika raser ska ha.

Det måste observeras att det inte är frågan om minimimått på så sätt att föraren skulle ha möjlighet att välja tyngre föremål eller högre hinder än reglerna föreskriver.

Apportföremål

I dokumentet "Materiel vid bruksprov" (SBK:s hemsida) finns bland annat apportföremålen av trä respektive metall beskrivna i en större och en mindre modell, utan angivande av för vilka raser de olika modellerna ska användas.

Det står då föraren fritt att välja modell, huvudsaken är ju här materialet. Arrangören ska tillhandahålla föremål av båda modellerna.